

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Kapková

Odškodnění újmy na zdraví v pracovním právu v komparaci s právem občanským

Diplomová práce

Olomouc 2014

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Odškodnění újmy na zdraví v pracovním právu v komparaci s právem občanským vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 27. června 2014

Kateřina Kapková

.....

Já, níže podepsaná, Kateřina Kapková, autorka diplomové práce na téma Odškodnění újmy na zdraví v pracovním právu v komparaci s právem občanským, která je literárním dílem ve smyslu zákona o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským (zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon), dávám tímto, jako subjekt údajů, svůj souhlas ve smyslu §4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, správci:

Univerzita Palackého v Olomouci,
Křížkovského 8,
771 47 Olomouc,
Česká republika

Ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému, a to včetně zařazení do katalogů, a dále ke zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech Univerzity Palackého, a to včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka Univerzity Palackého Informační centrum UP.

Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle autorského zákona.

Prohlašuji, že moje osobní údaje shora uvedené jsou pravdivé.

V Olomouci dne 27. června 2014

Kateřina Kapková

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí mé diplomové práce JUDr. Mgr. Evě Šimečkové, PhD. za odborné vedení práce, cenné rady a připomínky.

Seznam použitých zkratk

ČR	Česká republika
ČSR	Československá republika
ÚS	Ústavní soud ČR
NS	Nejvyšší soud ČR
OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
NOZ	zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník
ZP	zákon č. 262/2006 Sb., ZP

Obsah

Poděkování	4
Seznam použitých zkratk	5
Úvod	8
1. Druhy odpovědnosti v právním řádu	10
1.1 Pojem odpovědnosti obecně	10
1.1.1 Subjektivní a objektivní odpovědnost	10
1.2 Druhy odpovědnosti v občanském právu	11
1.2.1 Druhy odpovědnosti podle občanského zákoníku	11
1.2.2 Druhy odpovědnosti podle nového občanského zákoníku	11
1.3 Druhy odpovědnosti v pracovním právu	12
2. Prevence vzniku škod	13
2.1 Prevence podle občanského práva	13
2.1.1 Prevence podle občanského zákoníku	13
2.1.2 Prevence podle nového občanského zákoníku	13
2.2 Prevence podle zákoníku práce	14
3. Právní úprava odpovědnosti v občanském právu	15
3.1 Právní úprava odpovědnosti podle občanského zákoníku	15
3.1.1 Obecná odpovědnost za škodu	15
3.1.1 Předpoklady vzniku obecné odpovědnosti za škodu	15
3.1.2 Odpovědnost za jiného	16
3.1.3 Škoda z provozní činnosti	16
3.1.4 Zvláštní typy odpovědnosti za škodu	17
3.1.5 Odpovědnost za újmu na zdraví a újmu způsobenu v souvislosti s výkonem zdravotní péče	17
3.2 Právní úprava odpovědnosti podle nového občanského zákoníku	18
3.2.1 Obecná odpovědnost za škodu	18
3.2.2 Zvláštní typy odpovědnosti za škodu	19
3.2.3 Odpovědnost za újmu na zdraví	20
4. Právní úprava odpovědnosti v pracovním právu	21
4.1 Odpovědnost zaměstnance za škodu	21
4.1.1 Obecná odpovědnost zaměstnance za škodu	21
4.1.2 Zvláštní typy odpovědnosti zaměstnance za škodu	22
4.2 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu	23
4.2.1 Obecná odpovědnost zaměstnavatele za škodu	23

4.2.2 Zvláštní typy odpovědnosti zaměstnavatele za škodu.....	24
4.2.4 Odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání	24
5. Náhrada škody	28
5.1 Náhrada škody v občanském právu.....	28
5.1.1 Náhrada škody podle úpravy občanského zákoníku	28
5.1.2 Náhrada škody na věci	28
5.1.3 Náhrada škody na zdraví a škody na zdraví s následkem smrti	29
5.1.4 Náhrada škody podle právní úpravy nového občanského zákoníku	33
5.1.5 Náhrada při újmě na přirozených právech člověka	34
5.1.6 Náhrada při poškození věci	34
5.1.7 Náhrada při ublížení na zdraví a při usmrcení podle nového občanského zákoníku ...	35
5.1.8 Moderační právo soudu	38
5.2 Náhrada škody v pracovním právu.....	39
5.2.1 Rozsah náhrady u odpovědnosti zaměstnance za škodu	39
5.2.2 Rozsah náhrady u odpovědnosti zaměstnavatele za škodu	40
5.2.3 Rozsah náhrady škody při pracovních úrazech anebo nemocech z povolání.....	41
6. Srovnání právních úprav.....	48
6.2 Shodné rysy	48
6.3 Rozdílné rysy.....	49
6.4 Střet právních úprav	50
6.4.1 Střet právních úprav občanského a pracovního práva.....	50
6.4.2 Střet právních úprav odškodnění újmy na zdraví.....	50
7. Úvahy de lege ferenda	52
7.1 De lege ferenda občanského práva.....	52
7.2 De lege ferenda pracovního práva.....	53
Závěr.....	55
Bibliografie.....	57
Shrnutí	65
Summary.....	66
Klíčová slova/ Key words	67

Úvod

Tématem mé diplomové práce je odškodnění újmy na zdraví v pracovním právu v komparaci s právem občanským. Ve své práci porovnávám institut odpovědnosti za škodu a náhrady škody v obecné rovině a rovině zvláštních typů odpovědností za škodu. Více se pak věnuji odpovědnosti za újmu na zdraví, a to jak podle práva pracovního, tak podle práva občanského, které rozdělují podle staré a nové úpravy.

Odpovědnost za škodu vzniká porušením právní povinnosti. V důsledku takového chování vznikne škoda. Škůdce je povinen takovou škodu nahradit, a to ve stanoveném rozsahu a konkrétním způsobem. Princip prevence nás nabádá, aby k porušení právní povinnosti a následnému vzniku škody vůbec nedošlo.

Odpovědnost za škodu podle občanského zákoníku je úpravou obecnou. V diplomové práci porovnávám úpravu občanského zákoníku a nového občanského zákoníku. V prvním případě rozdělujeme odpovědnost na smluvní a deliktní. V druhém případě rozdělujeme deliktní odpovědnost na smluvní a mimosmluvní. V obou případech je odpovědnost založena na každém subjektu. Zákony rozlišují odpovědnost obecnou a zvláštní typy odpovědnosti. Odpovědnost může být subjektivní i objektivní.

Úprava odpovědnosti za škodu v zákoníku práce je úpravou speciální, vůči které je občanskoprávní úprava v subsidiárním vztahu. Odpovědnost je založena na pracovněprávním vztahu zaměstnance, který odpovídá za způsobenou škodu zaměstnavateli subjektivně, pokud jednal zaviněně, a zaměstnavateli, který odpovídá zaměstnanci za způsobenou škodu objektivně.

Cílem mé práce je přinést rozlišení mezi odpovědnostmi dvou úprav soukromého práva umocněné rozlišením na starou a novou, zatím významně nezpracovanou, úpravu občanského práva. V první kapitole práce se věnuji problematice institutu odpovědnosti, rozdělení odpovědnosti na subjektivní a objektivní a druhům odpovědností.

V následující druhé kapitole se krátce věnuji principu prevence. Princip prevence spadá mezi základní principy soukromého práva, speciálně se hodí na naši problematiku. Je nezbytné, aby subjekty vzaly na vědomí, že vzniku škody je třeba předejít, než nést její následky.

Třetí kapitola pojednává o odpovědnosti za škodu v občanském právu. Tuto sekci záměrně rozdělují do dvou částí, neboť se hodlám věnovat jak staré úpravě podle občanského zákoníku, tak nové úpravě podle nového občanského zákoníku účinného od 1. 1. 2014.

Rozepisují zde obecnou odpovědnost za škodu, její předpoklady a krátce i zvláštní typy odpovědnosti za škodu, ze kterých se rozšířeně zabývám odpovědnosti za škodu na zdraví.

Tématem mé práce je odškodnění újmy na zdraví, a proto se jí věnuji i ve čtvrté kapitole, kde ji rozebírám podle pracovního práva. Důležité je rozlišit, kdy bude škůdce odpovědný podle pracovního práva, a kdy bude odpovědný podle práva občanského. Podle zákoníku práce je subjekt odpovědný v případě, kdy ke škodě došlo při plnění pracovních úkolů nebo v souvislosti s ním. Díky této tezi by se zdálo, že je rozlišení podle jakého práva dojde k náhradě škody jednoduché. Mnohdy je ale hranice mezi těmito odpovědnostmi velmi tenká nebo může dojít i k jejímu překrytí.

Pátá kapitola obsahuje ustanovení týkající se náhrady škody podle obou právních úprav. V této kapitole se velmi věnuji judikatuře, které je zde velmi rozsáhlá a kvalitní. Důraz opět kladu na náhradu škody na zdraví podle občanského práva a na náhradu škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání.

V šesté kapitole dochází ke konečné komparaci obou právních úprav podle všech třech právních ustanovení. Rozeberu zde shodné a odlišné rysy odpovědnosti za škodu. Jelikož ke srovnávání dochází v celé mé práci, je tato kapitola spíše závěrečným shrnutím a upozorněním na nejdůležitější pasáže.

Sedmá kapitola se věnuje úpravě de lege ferenda v českém právní řádu, kde se snažím kriticky zhodnotit vývoj diskutovaného práva do budoucna.

V diplomové práci se věnuji analýze právního institutu odpovědnosti za škodu a její náhradě. Institut rozebírám obecně i do hloubky a používám příklady z praxe. Věnuji se tedy i nutné metodě deskriptivní. Hlavním smyslem mé práce, jak již její název připomíná, byla komparace dvou právních úprav, a to úpravy občanskoprávní a pracovněprávní.

Svoji práci jsem vypracovala na základě podkladů z literatury, právních časopisů, judikatury a internetových zdrojů. Obsáhlost této materie je obrovská, a proto jsem se ve své práci nemohla tématu věnovat do hloubky a mnohé zajímavé zvláštní typy odpovědnosti za škodu jsem byla nucena vypustit.

1. Druhy odpovědnosti v právním řádu

1.1 Pojem odpovědnosti obecně

Odpovědnost je povinnost nést následky svého jednání. Jde o diskutovaný pojem, jehož přesné vymezení je složité, což můžeme vidět na několika koncepcích právní odpovědnosti. Teorie V. Knappa chápe odpovědnost jako hrozbu sankcí, neboť vznik povinnosti a odpovědnosti se váže na stejný okamžik a dohromady trvají až do porušení povinnosti, kdy se povinnost aktivizuje¹. Druhá teorie Š. Lubyho považuje odpovědnost za sankci samotnou². Nepříznivý právní následek příslušné normy lze obecně nazvat odpovědností podle hmotného občanského práva³. Pracovněprávní odpovědnost M. Bělina vymezuje jako: „zvláštní kvalifikovaný druh pracovněprávní povinnosti, jejíž vznik jako sekundární povinnosti předpokládá porušení primární právní povinnosti“⁴. Podle M. Knappové je nepodstatné, zda primární povinnost zanikla nebo trvá dále⁵.

Základní rozdělení odpovědnosti je odpovědnost v právu soukromém a odpovědnost v právu veřejném. Jde ale o rozdělení obecné, a proto se dále člení na odpovědnost hmotnou, jíž je například odpovědnost za škodu nebo bezdůvodné obohacení, a na jiné než hmotné odpovědnosti. Teorie práva rozeznává pět druhů právní odpovědnosti, a to odpovědnost ústavní, správněprávní, soukromoprávní, trestní a mezinárodněprávní⁶. Podle jednotlivých oblastí můžeme rozlišit například odpovědnost občanskoprávní a pracovněprávní.

1.1.1 Subjektivní a objektivní odpovědnost

Subjektivní odpovědnost je odpovědnost za zavinění. Zavinění je vnitřní psychický vztah člověka k vlastnímu jednání, které je zde v rozporu s právem. Zavinění se presumuje, předpokládá, ale odpovědný subjekt má možnost se exkulovat, vyvinít. Poškozený musí prokázat jednání, tedy porušení právní povinnosti, škodu a její výši a také příčinnou souvislost mezi nimi. Ten, kdo škodu nezpůsobil, musí dokázat, že ji nezpůsobil ani v nedbalosti. Pokud by byla škoda způsobena úmyslně, poškozený ji musí škůdci prokázat⁷. Podle NOZ se zavinění dokazuje.

---

¹ KNAPP, Viktor. *Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Stát a právo I.* Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1956, 66 s.

² LUBY, Štefan. *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom prave I.* Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 1958, 43 s.

³ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle Občanského zákoníku.* Praha: Akademie, 1966. 37 s.

⁴ BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo.* 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 398.

⁵ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu.* Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 205 s.

⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva.* Praha: C.H.Beck, 1995. 200 s.

⁷ KNAPPOVÁ, Marta. *Občanské právo hmotné.* Svazek II. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005, 419-421 s.

Objektivní odpovědnost neboli přísná odpovědnost za výsledek zavinění nevyžaduje. Zmírnit ji je možné pomocí institutu liberace, kdy odpovědný subjekt musí prokázat, že by škodlivý následek nastal i při vynaložení jeho veškerého úsilí k odvrácení situace. Objektivní odpovědnost je odpovědnost stanovaná v zákoně⁸. V případě absolutní objektivní odpovědnosti se není možné liberovat.

1.2 Druhy odpovědnosti v občanském právu

1.2.1 Druhy odpovědnosti podle občanského zákoníku

Základní dělení občanskoprávní odpovědnosti je na odpovědnost závazkovou a mimozávazkovou. V rámci závazků se odpovědnost dělí na odpovědnost smluvní, mimosmluvní, tedy deliktní, pod kterou spadá například odpovědnost za škodu. Odpovědnost dále dělíme na majetkovou a nemajetkovou, což je například ochrana osobnosti podle §13 OZ.

Subjektivní odpovědnost je obecná odpovědnost za škodu podle §420 OZ, tedy odpovědnost za škodu způsobená těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání a pokud je škoda způsobena jednáním proti dobrým mravům. Zbylé druhy jsou řazeny mezi odpovědnost objektivní. Odpovědnost je zde solidární, což znamená, že při způsobení škody více škůdci odpovídají za škodu společně a nerozdílně, a poškozený může škodu požadovat po kterémkoli ze škůdců.

1.2.2 Druhy odpovědnosti podle nového občanského zákoníku

Právní úprava odpovědnosti v NOZ rozděluje civilní delikt na odpovědnost smluvní a mimosmluvní. Opouští se tedy jednotná úprava deliktu⁹. Jako užší delikt bychom mohli označit mimozávazkové porušení práva a jako širší význam deliktu použijeme porušení práva vůbec, tedy porušení soukromoprávní, smluvní povinnosti. OZ se snažil o smíšení deliktu do jedné kategorie jen zdánlivě.

Škůdce je povinen nahradit škodu bez ohledu na své zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem (§2895 NOZ). U objektivní odpovědnosti stejně jako dříve platí, že musí být splněny všechny předpoklady subjektivní odpovědnosti, kromě zavinění. Podle přednášky F. Melzera je odpovědnost sankčním prostředkem.

---

⁸ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 241-242 s.

⁹ *Důvodová zpráva*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 568 s.

NOZ poskytuje prostor pro adekvátní rozhodnutí. Právní úpravu odpovědnosti a náhrady škodu rozšiřuje o více než 50§ a původní modifikuje¹⁰. Zásadní změnou je ustanovení jednající o povinnosti k náhradě škody způsobené úmyslným porušením dobrých mravů. Kategorii dobrých mravů je odpovědností obecnou, proto se ustanovení nezařazuje mezi zvláštní případy náhrady škody, protože dobré mravy tvoří základ celého soukromého práva¹¹.

1.3 Druhy odpovědnosti v pracovním právu

Stejně jako v občanském právu ZP rozlišuje odpovědnost závazkovou a mimozávazkovou. Tato teorie by se ovšem dala odmítnout, neboť pracovní právo nerozlišuje smluvní nebo mimosmluvní základ k povinnosti náhrady škody. ZP ale upravuje institut smluvní pokuty v případě porušení konkurenční doložky podle §310 ZP, a to je například podle P. Hůrky jediný případ závazkové odpovědnosti v pracovním právu¹².

Odpovědnost v pracovním právu je taktéž dělena na odpovědnost subjektivní, tedy odpovědnost zaměstnance, a odpovědnost objektivní, odpovědnost zaměstnavatele. Rozlišuje se odpovědnost individuální a odpovědnost kolektivní (§252 ZP). Každý zaměstnanec odpovídá podle míry svého zavinění. To je odlišné od OZ, kde je míra odpovědnosti solidární. Zde jde o odpovědnost dělenou.

---

¹⁰ *Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení. Koncepční změny.* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/koncepcni-zmeny/>>.

¹¹ *Důvodová zpráva.* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 568 s.

¹² HŮRKA, Petr a kol. *Pracovní právo.* Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 409 s.

2. Prevence vzniku škod

Snadnější je škodě předejít, než ji nahrazovat. Zásada prevence patří mezi hlavní zásady soukromého práva a v zákonících je pravidelně řazena před úpravu náhrady škody a odpovědnosti z ní vyplývajících.

2.1 Prevence podle občanského práva

2.1.1 Prevence podle občanského zákoníku

V §415 OZ nalezneme generální prevenční normu, která se aplikuje na daný případ tehdy, pokud nepodřadíme konkrétní situaci pod normu speciální. Kdo jedná v rozporu s obecnou prevenční normou, ten je odpovědný podle §420 OZ¹³.

Každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku, přírodě a životním prostředí (§419 OZ). Každý je povinen dodržet stupeň pozornosti a bedlivosti, který po něm lze rozumně požadovat, a díky kterému je objektivně způsobilý zabránit nebo zamezit riziku škody, vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci¹⁴. V případě, že postupují natolik bedlivě a svým chováním nedávám příčinu ke vzniku škody, neporušují generální prevenční normu i přes to, že díky mému jednání škoda vznikla. Stejně tak pokud škodu bylo možné odvrátit jen s obtížemi nebo téměř vůbec, nejde o porušení prevenční povinnosti¹⁵.

2.1.2 Prevence podle nového občanského zákoníku

Prevence podle NOZ vychází ze zásady *neminem laedere*. Pro prevenci je nejdůležitější jednat v souladu s dobrými mravy. Kdo koná v soukromém právu, má konat tak, aby z toho nevznikla bezdůvodná újma jinému¹⁶. Zejména se přihlíží k tomu, co se očekává od rozumné osoby, jaká je v konkrétním případě míra nebezpečí nebo jaký je mezi subjekty vztah¹⁷.

Vyžadují-li to okolnosti případu nebo zvyklosti soukromého života, je každý povinen počínat si tak, aby nedošlo k neodůvodněné újmě na svobodě, životě, zdraví nebo vlastnictví jiného (§2900 NOZ). Nikoli už životnímu prostředí, které má své místo ve veřejném právu.

---

¹³ Usnesení NS ČR ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001.

¹⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001.

¹⁵ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 638 s.

¹⁶ *Důvodová zpráva*. [online]. obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 565 s.

¹⁷ Tamtéž, 566 s.

Povinnost zakročit na ochranu jiného má každý, kdo vytvořil nebezpečnou situaci, nebo kdo nad ní má kontrolu¹⁸.

Doplněna je zde notifikační povinnost v §2902 NOZ, která poškozenému umožňuje, aby sám učinil opatření a minimalizoval škodu. NOZ říká, že: „Kdo poruší právní povinnost, nebo může a má vědět, že ji poruší, oznámí to bez zbytečného odkladu osobě, které tato újma může vzniknout a upozorní ji na možné následky“. Po splnění této povinnosti nemá poškozený nárok na náhradu v rozsahu oznámení. NOZ vychází z úpravy obchodního zákoníku, zákona č. 513/1991 Sb.¹⁹

Stejně jako v §417 OZ je v novém zákoně uvedeno, že komu škoda hrozí, ten má zakročit proti odvrácení škody přiměřeným způsobem. V takovém případě ale nebude mít subjekt díky své pasivitě právo na náhradu škody v takovém rozsahu, v jakém mohlo být škodě zabráněno²⁰.

2.2 Prevence podle zákoníku práce

ZP rozděluje prevenční povinnost na povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele.

Zaměstnanec je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, majetku a aby nedošlo k bezdůvodnému obohacení (§249 odst. 1., věta 1. ZP). Toto ustanovení ve větě druhé obsahuje zvláštní oznamovací povinnost. Hrozí-li škoda, je zaměstnanec povinen upozornit na ni vedoucího zaměstnance. A nakonec obsahuje i zvláštní zakročovací povinnost, kdy je zaměstnanec povinen zakročit k odvrácení hrozící škody. Nikoli tak ale v případě ohrožení svého zdraví, nebo zdraví jiného zaměstnance nebo zdraví osoby zaměstnanci blízké, nebo pokud by mu v tom bránila důležitá okolnost (§249 odst. 2 ZP).

Zaměstnavatel je povinen zajistit pracovní podmínky zaměstnancům, aby bez ohrožení zdraví a majetku plnili své pracovní povinnosti. Popřípadě toto ohrožení odstraní (§248 ZP). Zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, obsahuje podmínky, které je zaměstnavatel povinen dodržet.

---

¹⁸ BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 444 s.

¹⁹ Tamtéž, 444 s.

²⁰ *Důvodová zpráva*. [online]. [Obcanskyzakonik.justice.cz](http://obcanskyzakonik.justice.cz) [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 566 s.

3. Právní úprava odpovědnosti v občanském právu

3.1 Právní úprava odpovědnosti podle občanského zákoníku

Od 1. 1. 2014 je právní úprava odpovědnosti za škodu v České republice posuzována dle úpravy NOZ. Přesto ve zkratce ve své diplomové práci popíši úpravu podle OZ, neboť tato úprava odpovědnosti bude ještě po nějakou dobu zdrojem řešení případů náhrady škody.

3.1.1 Obecná odpovědnost za škodu

Ustanovení OZ zahrnovalo úpravu odpovědnosti za škodu, která byla stěžejní pro celou oblast soukromého práva. K této úpravě existují speciální právní předpisy, jejichž úprava má při řešení případů přednost.

Podle obecné odpovědnosti ustanovení §420 OZ se případ řeší, pokud není možné použít úpravu speciální. Konkrétní předpoklady odpovědnosti určila judikatura a jedná se o 1) protiprávní úkon, 2) vznik škody, 3) příčinnou souvislost mezi protiprávním úkonem a vznikem škody a nakonec 4) zavinění²¹.

3.1.1 Předpoklady vzniku obecné odpovědnosti za škodu

Pojem **škody** bude dostatečně rozebrán v kapitole věnující se náhradě škody.

Protiprávní úkon je úkonem, který je složen ze dvou složek, a to z protiprávnosti a jednání. Aby toto jednání bylo protiprávní, musí být podle občanského zákoníku porušena právní povinnost²². Jednáním může být buď konání, nebo opomenutí.

Protiprávnost je vyloučena v případech okolností vylučujících protiprávnost, mezi které patří výkon práva, plnění povinností, nutná obrana, krajní nouze, souhlas poškozeného a svépomoc²³.

Příčinná souvislost je vztah, ve kterém právně relevantní příčina skutečně vyvolá právně relevantní následek²⁴. Teorie *conditio sine qua non* je teorií podmínky, která říká, že jednání je nezbytnou podmínkou, bez které by následek nenastal. Jde o směr, který nám ukazuje, že kauzální řetězec příčinných souvislostí je nekonečný. Proto nastupuje teorie adekvátní příčinné souvislosti. Ta zkoumá, které konkrétní jednání vede ke škodě a zda byl následek pro škůdce předvídatelný. Zároveň tato teorie uvažuje nad otázkou, zda by byla škoda adekvátní i

---

²¹ Rozsudek NS ČR ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004.

²² POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 14 s.

²³ Tamtéž, 17 s.

²⁴ FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 669 s.

pro objektivního pozorovatele²⁵. Navíc adekvátnost slouží k odlišení náhodného vzniku škody.

Zavinění je psychický stav škůdce k protiprávnímu jednání a jeho následku. Podstatné jsou obě složky tohoto stavu, tedy složka volní, kdy pachatel ovládá své jednání, a složka rozumová, kdy pachatel rozpoznává následky svého jednání. Definicí zavinění nalezneme v §15 a §16 trestního zákoníku. Tato usnesení rozlišují dvě základní formy zavinění, kterými jsou úmysl a nedbalost. Rozdíl spočívá v tom, že u nedbalosti jeden z prvků zavinění, vůle, chybí. A to na rozdíl od úmyslu, který je spáchán na základě vědomí i vůle.

OZ presumuje zavinění ve formě nevědomé nedbalosti, a pokud bude poškozený tvrdit jinak, leží na něm důkazní břemeno na prokázání tohoto tvrzení. Poškozený se naopak může vyvinut, tedy dokázat, že škodu nezpůsobil ani na základě nevědomé nedbalosti. V NOZ došlo ke změně této úpravy.

Zavinění musí obsahovat protiprávní jednání, škodu a příčinnou souvislost mezi jednáním a škodou²⁶.

3.1.2 Odpovědnost za jiného

Odpovědnost za jiného je ustanovena v §420 odst. 2 OZ. Jde o situace, kdy 1) byla škoda protiprávně způsobena těmi, které právnická nebo fyzická osoba při své činnosti použila a 2) ke škodě došlo při činnosti těchto osob²⁷.

Pokud dojde k excesu, kdy zaměstnanec nebo jiná osoba vykročí z rámce zadané činnosti a vykonává činnost ve svém vlastním zájmu, třeba i v pracovní době na pracovišti, právnická nebo fyzická osoba nebude odpovědná za způsobenou škodu.

Toto ustanovení je třeba použít i při odpovědnosti zdravotnického zařízení za škodu způsobenou lékařským zákrokem. Nepoužije se dne §420a OZ.

3.1.3 Škoda z provozní činnosti

Každý odpovídá za škodu, kterou způsobil jinému provozní činností. Podstatou této odpovědnosti je 1) existence události vyvolané provozní činností, 2) škoda a 3) příčinná souvislost mezi bodem 1) a 2). Jde o odpovědnost objektivní a OZ obsahoval liberační důvody (§420a odst. 3).

---

²⁵ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005. 450 s.

²⁶ Tamtéž, 454 s.

²⁷ Tamtéž, 500 s.

3.1.4 Zvláštní typy odpovědnosti za škodu

Odpovědnost za poškození, ztrátu či zničení věci, jež je předmětem závazku, je jednou ze sedmi typů zvláštní odpovědnosti za škodu podle občanského zákoníku. Dalšími typy zvláštní odpovědnosti jsou odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci, odpovědnost za škodu na vnesených, umístěných nebo odložených věcech, odpovědnost za škodu způsobenou provozem dopravního prostředku, odpovědnost za škodu způsobenou provozem zvlášť nebezpečným, odpovědnost za škodu způsobenou těmi, kteří nemohou posoudit následky svého jednání a odpovědnost za škodu způsobenou úmyslným jednáním proti dobrým mravům. Dobré mravy jsou souhrnem společenských, kulturních a mravních norem, které jsou v historickém vývoji neměnné, jsou sdíleny rozhodující většinou společnosti a mají povahu základních norem²⁸.

3.1.5 Odpovědnost za újmu na zdraví a újmu způsobenu v souvislosti s výkonem zdravotní péče

Odpovědnost, která vzniká v souvislosti s poskytováním zdravotnické péče, může spadat pod více skutkových podstat. Mezi dvě základní ale patří odpovědnost za škodu podle §420 OZ a odpovědnost za škodu způsobenou okolnostmi, které mají původ v povaze přístroje nebo jiné věci podle §421a OZ. V souvislosti s újmou na zdraví je nezbytné zmínit pojem *lege artis*, jehož význam můžeme vysvětlit jako soubor pravidel, která se po celá staletí vyvíjela v lékařské komunitě bez laických zásahů veřejnosti²⁹. V právní úpravě byl pojem zakotven do zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, který byl zrušen a nahrazen zákonem o zdravotních službách.

Porušení právní povinnosti z pohledu újmy na zdraví je porušení povinnosti poskytovat péči v souladu s principem *lege artis*. A to komisivně, kdy subjekt jednal tak, jak neměl, nebo omisivně, kdy subjekt jednání opomenul. Subjektem je zdravotnický pracovník jako zaměstnanec a zdravotnická zařízení jako zaměstnavatel. Mezi porušení *lege artis* spadají například nedostatečná odbornost, přecenění vlastních schopností, nevhodné jednání s pacienty nebo nepořádné vedení zdravotnické dokumentace³⁰.

V případě újmy na zdraví je trendem nepodávat na lékaře trestní oznámení, ale nárokovat náhradu škody v rámci civilního řízení. Příčinná souvislost mezi léčbou *non lege artis* a újmou

---

²⁸ Rozsudek NS ČR ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 23 Cdo 2060/98.

²⁹ CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. 183 s.

³⁰ STOLÍNOVÁ, Jitka. MACH, Jan. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha: Galén, 1998. 352 s.

na zdraví musí být bezpečně prokázána³¹. Je nezbytné prokázat zavinění zdravotního pracovníka, lékaře³². Za pouhou nesprávnou diagnózu není lékař odpovědný, leda by se mu prokázalo, že postupoval non lege artis³³.

Je-li ale postup lékařů při operaci shledán lege artis, je možno usuzovat na porušení povinnosti vyplývající z § 415 OZ pokud v daném případě existovaly konkrétní okolnosti, které vyžadovaly provedení dalších úkonů nad rámec obvyklého postupu a byly způsobilé ke snížení možnosti způsobení újmy na zdraví, za niž je náhrada požadována, a provedeny nebyly³⁴.

Podle §421a OZ škůdce odpovědnost ponese, protože se jedná o absolutní odpovědnost. Nezkoumáme tedy zavinění subjektu a subjekt se nemůže liberovat. Problémem zde není protiprávní jednání, ale použití přístroje nebo jiné věci k plnění závazku. Škoda vyplyne z vady přístroje, jako je například rentgen, lék nebo injekční stříkačka³⁵.

3.2 Právní úprava odpovědnosti podle nového občanského zákoníku

3.2.1 Obecná odpovědnost za škodu

Odpovědnost za škodu podle NOZ rozlišujeme na odpovědnost smluvní a mimosmluvní. Povinnost k náhradě škody stanovené zákonem se spojuje se zaviněným porušením povinnosti. Na rozdíl od dřívější úpravy ale zavinění není exkulpačním důvodem, ale je podmínkou vzniku odpovědnosti za škodu³⁶. Škůdce, který vlastním zaviněním poruší povinnosti stanovené zákonem a zasáhne tak do práva poškozeného, nahradí mu, co tím způsobil (§2910 věta 1. NOZ).

V úpravě došlo ke vložení speciální úpravy³⁷. Pokud jde o náhradu škody způsobenou porušením smlouvy, vychází současná úprava z ustanovení §373 obchodního zákoníku, který říká, že způsobí-li zavázaná strana škodu, vznikne poškozenému právo náhrady bez zřetele na škůdcovo zavinění. Právo na náhradu mají i ti, jichž se účel smlouvy přímo dotýká, jako jsou například členové domácnosti při opravě zařízení v bytě (25 Cdo 1417/2006). Dnes se ale vyžaduje, aby ochrana třetích osob byla zjevná, a to tak, aby byla pro škůdce zjevná už při

---

³¹ Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 168/2003.

³² MITLÖHNER, Miroslav. K problematice rizika a odpovědnost ve zdravotnictví. *Právní praxe*, 1996, č. 10, 641 s.

³³ ŠÍMA, Alexandr. Postup lékaře non lege artis jako důvod okamžitého zrušení pracovního poměru. *Právní praxe*, 1996, č. 1, 39 s.

³⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2237/2012.

³⁵ Rozhodnutí NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003.

³⁶ *Důvodová zpráva*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 569 s.

³⁷ BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 446 s.

uzavírání smlouvy. Pokud vznikne škoda jinému bez zjevné přímé souvislosti ke škodní události, bude se tato otázka posuzovat podle deliktní odpovědnosti k náhradě škody³⁸.

V případě porušení smluvní povinnosti se viník nemůže exkulpat, jelikož se zde zavinění nepožaduje. Může ale dojít k liberaci důkazem, že mu ve splnění smlouvy dočasně nebo trvale zabránila nepředvídatelná a nepřekonatelná překážka vzniklá nezávisle na jeho vůli (*vis maior*)³⁹.

Pokud dlužník použije ke splnění svého závazku třetí osobu, rozlišuje zákon v §2914, zda se jedná o zmocněnce anebo zaměstnance, a kdy o poddodavatele, který se zavázal k samostatnému výkonu činnosti. Porušení povinnosti pomocníka se přičítá dlužníkovi. V druhém případě je dlužník odpovědný pouze v případě *culpa in eligendo*, tedy v případě nepečlivého výběru a nedostatečného dohledu na poddodavatele, ke kterému byl povinen⁴⁰. Byl vypuštěn odkaz na možnou pracovníprávní odpovědnost osoby, která újmu při plnění povinností jménem třetího způsobila (§420 odst. 2 OZ).

Je-li k náhradě zavázáno několik škůdců, nahradí škodu společně a nerozdílně. Je-li jeden z nich povinen k náhradě do určité výše, je v ostatním zavázán společně a nerozdílně. Ale naopak u okolností zvláštního zřetele hodných může soud rozhodnout, že škůdce škodu nahradí podle své účasti na následku, nelze-li tak určit, přihlédne se k míře pravděpodobnosti (§2915 NOZ). Principy vypořádání škody mezi škůdci se nemění, pravidla regrese se nemění. Nově je doplněno pravidlo, že k zanedbatelnému podílu na škodě se nepřihlíží⁴¹.

Dále se obecná odpovědnost ani předpoklady vzniku obecné odpovědnosti za škodu od OZ nemění.

3.2.2 Zvláštní typy odpovědnosti za škodu

Mezi zvláštní typy odpovědnosti za škodu podle NOZ patří následující odpovědnosti uvedené od §2920 NOZ a dále. Jde o škodu způsobenou provozem závodu nebo jiného zařízení, které slouží k provozu činnosti, škodu na převzaté věci, odpovědnost osoby vykonávající dohled nad nezletilým či nesvéprávným, škodu způsobenou nebezpečnou osobou, škodu způsobenou provozem dopravního prostředku, nově škodu způsobenou zvířetem, za kterou odpovídá vlastník zvířete. V případech, kdy zvíře pomáhá handicapované osobě a způsobí škodu, se může její vlastník škody zprostit, nezanedbal-li nad ním dozor.

---

³⁸ *Důvodová zpráva*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf>>, 570 s.

³⁹ Tamtéž.

⁴⁰ Tamtéž, 571s.

⁴¹ BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 446 s.

Stejně platí i pro osoby, kterým bylo zvíře svěřeno⁴². Dále do této kapitoly patří odpovědnost způsobená vadou výrobku, škoda způsobená zvláště nebezpečným provozem, škoda na nemovitostech, škoda na odložených a vnesených věcech, škoda způsobená informací nebo radou, a škoda na věcech odložených v prostředcích hromadné dopravy.

3.2.3 Odpovědnost za újmu na zdraví

Nová úprava náhrady škody na zdraví je jednou ze základních změn v soukromém právu. Namísto pevně určených částek se nyní bude více přihlížet k individuálním okolnostem případu a k zásadám slušnosti⁴³. Při usmrcení nebo zvláště závažném ublížení na zdraví odčiní škůdce duševní útrapy manželů, rodičů, dítěti, osobě blízké, a to penězi, které vyváží míru utrpení. Nepůjde-li výši náhrady určit, stanoví se podle zásad slušnosti. Takto hovoří zákon o náhradě škody na zdraví v §2558-2559 NOZ.

Nově také NOZ upravuje péči o zdraví jako nový smluvní typ. Dosud se vycházelo pouze ze zákona o péči lidu. Nyní se vychází z myšlenky, že člověk má veřejnoprávní nárok na léčení vůči státu, a v důsledku toho je soukromoprávní úprava zúžena na oblast zdravotní péče poskytované provozovatelem zdravotnických služeb. Přednost má zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách, a proto je aplikace NOZ speciální a velmi omezená. Úprava újmy na zdraví je upravena v §2636 NOZ a dále.

Péče o zdraví jsou veškeré činnosti, které jsou vedeny snahou zlepšit nebo zachovat zdravotní stav ošetřovaného (§2637 NOZ). Kdo se veřejně přihlásí k odbornému výkonu jako příslušník povolání nebo stavu, dává tím najevo, že je schopen jednat se znalostmi a pečlivostí, která s tímto povoláním nebo stavem spojena. Je tedy povinen postupovat podle *lege artis*, které je nyní zařazeno i do NOZ §2643.

---

⁴² BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 450 s

⁴³ Tamtéž, 457 s.

4. Právní úprava odpovědnosti v pracovním právu

Pracovněprávní odpovědnost může vzniknout, pokud existuje pracovněprávní vztah, tedy vztah založený na základě pracovněprávního poměru nebo na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr. Vztah vzniklý na základě odpovědnosti je vztah odvozený, neboť může pokračovat i po skončení pracovního poměru⁴⁴. Pracovněprávní vztah zde musí být v době vzniku škody.

Od ustanovení o náhradě škody podle pracovního práva se nelze odchýlit, neboť se jedná o právo speciální vůči právu obecnému. Nebudeme se tedy v tomto případě zabývat náhradou škody podle občanského práva ani subsidiárně.⁴⁵

Odpovědnost se člení na odpovědnost zaměstnance vůči svému zaměstnavateli a na odpovědnost zaměstnavatele vůči svému zaměstnanci. Odpovědnost zaměstnance za škodu v pracovním právu je vždy subjektivní, u které se vyžaduje prokázání, že zaměstnanec škodu nezavinil. Odpovědnost zaměstnavatele je objektivní neboť se jedná o odpovědnost za výsledek⁴⁶.

4.1 Odpovědnost zaměstnance za škodu

4.1.1 Obecná odpovědnost zaměstnance za škodu

Definicí obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu může být situace, kdy je zaměstnanec povinen poskytnout zaměstnavateli náhradu škody, kterou mu způsobil při porušení své pracovní povinnosti při plnění úkolů nebo v přímé souvislosti s ním⁴⁷. Pro posuzování není rozhodující, zda zaměstnanec pracuje přesčas, nebo pracuje-li stále ve standardní pracovní době⁴⁸.

Podle § 250 ZP zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil pokud: 1) došlo k porušení pracovních povinností zaměstnancem při plnění pracovních povinností nebo v souvislosti s ním, 2) vznikla škoda, 3) došlo k příčinné souvislosti mezi bodem 1) a 2), 4) porušení je zaviněné. Uvedené předpoklady musí být splněny kumulativně. Povinnost tvrzení v tomto případě leží na žalobci, tedy na zaměstnavateli.

---

⁴⁴ HŮRKA, Petr a kol. *Pracovní právo*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 408 s.

⁴⁵ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 149-150 s.

⁴⁶ VYSOKAJOVÁ, Margerita, KAHLE, Bohuslav, DOLEŽÍLEK, Jiří. *ZP s komentářem*. Praha: ASPI, a.s., 2007. 316 s.

⁴⁷ HŮRKA, Petr, BEZOUŠKA, Petr a kol. *ZP a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2008, 576 s.

⁴⁸ JOUZA, Ladislav. Škoda způsobená zaměstnancem. *Právní rádce: Měsíčník hospodářských novin*, 2002. č. 5, 42 s.

Porušení právní povinnosti při plnění pracovních úkolů nebo přímá souvislost s ním jsou pojmy v §273 a §274 ZP. Jedná se o širší pojem než o pouhé plnění z pracovní smlouvy. Aby se jednalo o plnění pracovních úkolů zaměstnance, je nutné, aby objektivně z hlediska místa, času a věci vykonával zaměstnanec práci pro zaměstnavatele⁴⁹. Pro toto kritérium není podstatné, jaká byla subjektivní stránka zaměstnance, tedy jaký byl jeho motiv a pohnutka⁵⁰. Nakonec je ale rozhodující věcný vztah k činnosti, tedy zda při škodní činnosti zaměstnanec sledoval objektivní i subjektivní plnění úkolů⁵¹. Pracovní poměr trvá i mimo pracovní dobu. Zatímco v pracovní době zaměstnanec koná, mimo pracovní dobu je povinen se zdržet, jak je možné vidět v §301 ZP.

Škoda není v ZP ani v jiném právním předpise definována a budu se jí více věnovat v kapitole o náhradě škody. Škodou v pracovním právu jsou ztráty, které vznikly zaměstnanci v přímé souvislosti s plněním pracovních povinností a s tímto porušením bezprostředně souvisí⁵².

Příčinnou souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody řešíme na ukázce konkrétních souvislostí. Příčinná souvislost neboli kauzální nexus, nám ukazuje, které jednání vedlo ke vzniku následku. Zaviněné porušení pracovních povinností nemusí být jedinou příčinou vzniku škody. Musí však vždy být jednou z příčin, a to příčinou důležitou, podstatnou a značnou⁵³.

ZP neobsahuje definici **zavinění**. Zavinění je subjektivní vztah škůdce k jeho protiprávnímu jednání⁵⁴. Důkazní břemeno zavinění leží na straně zaměstnavatele, kdy musí prokázat zavinění zaměstnance. Míra zavinění má vliv na náhradu škody. Bohužel pojem míra taktéž není v zákoníku definován, proto se soud vždy zaměří na konkrétní okolnosti případu. Škoda zaměstnance může být zmenšena o škodu, kterou spolu způsobí zaměstnavatel, stejně tak pokud půjde o spoluzavinění více zaměstnanci, jak je uvedeno v §257 ZP.

4.1.2 Zvláštní typy odpovědnosti zaměstnance za škodu

Nesplní-li zaměstnanec svou prevenční povinnost k předcházení škodám, nese odpovědnost podle ustanovení §251 ZP. Odpovědnost za schodek na svěřených hodnotách je zajímavý tím, že jeho základním předpokladem je uzavření dohody o odpovědnosti k ochraně

---

⁴⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 14. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 454/2002.

⁵⁰ Rozhodnutí NS ČR ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Rozhodnutí NS ČR ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1111/2001.

⁵³ Rozhodnutí NS ČR ze dne 21. 2. 2001, sp. zn. 21 Cdo 300/2001.

⁵⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003.

hodnot svěřených zaměstnanci k vyúčtování. Předpoklady odpovědnosti se liší podle skutečnosti, zda se jedná o předměty, jejichž cena převyšuje 50 000 Kč nebo nepřevyšuje.

4.2 Odpovědnost zaměstnavatele za škodu

Odpovědnost zaměstnavatele za škodu je objektivní, tedy bez ohledu na zavinění a dojde k ní nejen porušením právní povinnosti, kdy následkem je škoda, ale někdy i jen vznikem škody bez samotného porušení právní povinnosti. V obou případech škoda vzniká při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním⁵⁵. Odpovědnost zaměstnavatele za škodu bude poměrná, pokud prokáže, že škodu zavinil také zaměstnanec, kterému tato škoda vznikla. Pokud nedojde k uvedení do předešlého stavu poškozené věci, je zaměstnavatel povinen nahradit škodu v penězích⁵⁶.

4.2.1 Obecná odpovědnost zaměstnavatele za škodu

Obecnou odpovědnost zaměstnavatele za škodu podle §265 ZP lze charakterizovat jako bezvýhradnou odpovědnost zaměstnavatele, která může být omezena jen spoluzaviněním zaměstnance, který je v tomto případě osobou poškozenou⁵⁷. Zaměstnavatel v tomto případě odpovídá zaměstnanci za škodu, která mu vzniká při 1) plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním porušením právních povinností nebo 2) úmyslným jednáním proti dobrým mravům, 3) je zde příčinná souvislost mezi bodem 1) a 2), jak uvádí zákon.

Druhou obecnou odpovědností je případ, kdy zaměstnavatel odpovídá zaměstnanci za škodu, 1) kterou mu způsobili zaměstnanci, kteří jednali jménem zaměstnavatele tak, že porušili právní povinnosti při plnění pracovních úkolů. Škoda tedy zaměstnanci vznikla 2) jinak než při plnění jeho pracovních úkolů. A je zde příčinná souvislost mezi body 1) a 2)⁵⁸.

Pokud u zaměstnance dojde k poškození zdraví, které není nemocí z povolání, bude soud postupovat taktéž podle ustanovení §265 ZP⁵⁹. Bude tomu tak například v situaci, kdy zaměstnanec utrpěl škodu na zdraví v souvislosti se závadným pracovním prostředím⁶⁰.

---

⁵⁵ JOUZA, Ladislav. *ZP s komentářem včetně aplikace občanského zákoníku*. 3. vydání. Praha: Bova Polygon, 2008. 674 s.

⁵⁶ HOCHMAN, Josef. *Náhrada škody podle zákoníku práce: komentář: judikatura*. Praha: Linde, 2005, 46 s.

⁵⁷ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 964.

⁵⁸ JOUZA, Ladislav. *ZP s komentářem včetně aplikace občanského zákoníku*. 3. vydání. Praha: Bova Polygon, 2008. 704 s.

⁵⁹ Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 2. 1980. sp. zn. 6 Cz 3/80.

⁶⁰ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012, s. 300 - 301.

4.2.2 Zvláštní typy odpovědnosti zaměstnavatele za škodu

Mezi zvláštní typy odpovědnosti zaměstnavatele zařazují odpovědnost za odvrácení škody nebo nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví, které zaměstnavatel sám vyvolal. Pokud při odvrácení škody utrpí zaměstnanec pracovní úraz, nemůže se zaměstnavatel zprostit odpovědnosti a bude odpovědný podle ustanovení o odpovědnosti za pracovní úrazy a nemoci z povolání. Dále sem spadá odpovědnost na odložených věcech a odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání.

4.2.4 Odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Tento typ absolutní objektivní odpovědnosti při pracovních úrazech a nemocech z povolání je upraven nikoli v části jedenácté, jako ostatní typy odpovědností, ale v §365 a násl. ZP, tedy mezi přechodnými a závěrečnými ustanoveními. Toto umístění je pouze dočasné, a to do nabytí účinnosti zákona č. 266/2006 Sb., zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců. Současná úprava by měla být nahrazena koncepcí úrazového pojištění zaměstnance, kdy by pojištěný zaměstnanec dostával dávky úrazového pojištění. Účinnost tohoto zákona byla už poněkolkrát přesunuta na 1. 1. 2015.

Odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úraz nebo nemoc z povolání je odpovědnost za následek a nespočívá v porušení právních povinností.

V následujících odstavcích proberme pojmy pracovní úraz a nemoc z povolání, jak je vidí soukromé právo. **Pracovní úraz** je definován jako poškození zdraví nebo smrt zaměstnance, došlo-li k nim nezávisle na jeho vůli krátkodobým, náhlým a násilným působením vnějších vlivů při plnění pracovních úkonů nebo v přímé souvislosti s ním, nebo také úraz, který zaměstnanec utrpěl pro plnění pracovních úkolů (§380 odst. 1 a 2 ZP). Pracovní úraz je třeba posuzovat z hlediska místního, časového a věcného. Vzhledem ke vztahu k činnosti, při které k úrazu došlo a plnění pracovních povinností podle pracovního poměru⁶¹. Proto se renta určuje podle toho, na jaké pozici zaměstnanec pracoval v době vzniku škody, na rozdíl od NOZ, jež rentu určuje podle pozice, na jaké by pracoval v budoucnu.

Velké množství soudních rozhodnutí nám určuje, co může být za pracovní úraz považováno a co nikoli. Pracovním úrazem je uznán i úraz, který je způsoben nadměrnou psychickou nebo fyzickou námahou, která je nepřiměřená stavu zaměstnance⁶². Infarkt je pracovním úrazem zaměstnance, pokud k mimořádnému psychickému vypětí vyvolávajícímu

---

⁶¹ Rozsudek NS ČR ze dne 20. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2507/2000.

⁶² Zpráva NS ČSR ze dne 19. 6. 1980, sp. zn. Cpj 11/80.

infarkt došlo při plnění pracovních úkonů nebo v přímé souvislosti s ním⁶³. Jako v případě pilota, který se snažil zabránit letecké katastrofě a bezprostředně po přistání dostal infarkt⁶⁴. Za pracovní úraz ale nelze pokládat infarkt, který si zaměstnanec přivodil v rozčilení při plnění pracovních úkolů, ale jeho porucha zdraví nebyla způsobena nadměrným pracovním vytížením⁶⁵. Pracovním úrazem může být například častý výhřez meziobratlové destičky⁶⁶.

Pracovním úrazem je také působení chemických látek, s nimiž pracovník přišel do styku⁶⁷. Sebevražda zaměstnance nesplňuje podmínky pracovního úrazu, protože nebyla vyvolána vlivy vnějšími, ale vlivy vnitřními, tedy závisle na vůli zaměstnance⁶⁸. Pracovním úrazem není, pokud se zaměstnanci přihodí úraz na cestě do zaměstnání a zpět⁶⁹. Ve chvíli, kdy zaměstnanec vstoupí do areálu zaměstnavatele nebo na jiné místo určené k plnění pracovních úkolů, začínají zde platit ustanovení o odpovědnosti zaměstnavatele. Pokud má v areálu svá pracoviště více zaměstnavatelů, je odpovědnost konkrétního zaměstnavatele našeho zaměstnance ve hře od chvíle, kdy se zaměstnanec podřizuje pokynům zaměstnavatele. Nezáleží, zda se jedná o pokyny přímo zaměstnavatele, anebo pokyny od subjektu zprostředkovaného zaměstnavatelem, například od ostrahy společné pro všechny zaměstnavatele⁷⁰.

Aby zdravotnická dokumentace obsahovala všechny podstatné informace o zdravotním stavu pacienta, je pacient povinen nahlásit lékaři, že se mu stal pracovní úraz. Zaměstnavatel je povinen pracovní úraz nahlásit pojišťovně, u které je pojištěn pro případ pracovního úrazu zaměstnance⁷¹. Za škodu vzniklou zaměstnanci pracovním úrazem odpovídá ten konkrétní zaměstnavatel, u něhož byl zaměstnanec v době pracovního úrazu v pracovním poměru. Zaměstnavatel, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, je povinen objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, svědků a za účasti odborové organizace. Zaměstnavatel je povinen přijmout opatření proti opakování pracovních úrazů (§105 ZP).

Nemoci z povolání je nemoc zařazená do seznamu nemocí z povolání, taxativně vyčtená v nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. Nemoci

---

⁶³ Zhodnocení NS ČR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.

⁶⁴ NOVOTNÝ, Zdeněk. In BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 1311-1312.

⁶⁵ JOUZA, Ladislav. Kdo hradí škodu na vnesených a odložených věcech podle zákoníku práce? *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10, 34 s.

⁶⁶ NOVOTNÝ, Zdeněk. In BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce*. Praha: C.H.Beck, 2012, s. 1311.

⁶⁷ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 7. 1968, sp. zn. 5 Co 415/68.

⁶⁸ Usnesení NS ČR ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3899/2007.

⁶⁹ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 312 s.

⁷⁰ Rozsudek NS ČR ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 21 Cdo 688/2005.

⁷¹ TETŘEVOVÁ, M., ZAHUMENSKÝ, D. *Jak se bránit v pozici zaměstnance. Pracovní právo v otázkách a odpovědích*. Brno: Liga lidských práv, 2011. 72 s.

z povolání jsou nemoci vznikající působením chemických, fyzikálních, biologických nebo jiných škodlivých vlivů (§1 nařízení). Nařízení obsahuje přílohu, ve které je konkrétní seznam nemocí z povolání.

Nemoc dále musí být uznána kompetentním zdravotnickým zařízením od 1. 4. 2012 podle vyhlášky č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání, která nahradila vyhlášku č. 342/1997 Sb., kde byl vypsán seznam středisek, které nemoci uznával. Dnes je k tomu potřeba povolení Ministerstva zdravotnictví⁷². Zaměstnavatel je za nemoc z povolání zaměstnanci odpovědný, pokud zaměstnanec u konkrétního zaměstnance pracoval naposledy před zjištěním nemoci⁷³. Odškodňuje se i nemoc, vzniklá před zařazením na seznam nemocí, a to od jejího zařazení nebo po dobu tří let zpětně. Uznávání je dlouhodobou záležitostí, jehož podkladem bývá posudek nazvaný hlášenka vydaný na základě vyhlášky č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání.

Zaměstnavatel je odpovědný zaměstnanci za škodu způsobenou při pracovních úrazech nebo nemocech z povolání, pokud budou splněny tyto podmínky: 1) dojde ke škodě na straně zaměstnance nebo pozůstalých, pokud zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání zemře, 2) jednáním je pracovní úraz nebo nemoc z povolání a 3) příčinná souvislost mezi 1) a 2)⁷⁴.

Zaměstnavatel se nemůže své odpovědnosti zprostit, pokud zaměstnanec utrpěl pracovní úraz při odvracení škody, která hrozila zaměstnavateli nebo nebezpečí přímo hrozící životu nebo zdraví, pokud tento stav zaměstnanec sám úmyslně nevyvolal. Zaměstnavatel se dále nemůže odpovědnost zprostit, pokud přejal práva a povinnosti z pracovních vztahů koupí od původního zaměstnavatele poškozeného, pokud spolu s prodejem podniku přešly na nového zaměstnavatele pracovní vztahy ve stejné kvalitě, se stejnými vlastnostmi a za podmínek, za kterých zaměstnanec vykonával ten samý druh práce⁷⁵.

Zaměstnavatelé se mohou své odpovědnosti zcela nebo zčásti zprostit v několika případech. Tyto skutečnosti ale musí být jedinou příčinou škody. Zaměstnavatelé musí dokázat, že škoda vznikla zaviněným porušením právních předpisů nebo ostatních pokynů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, i přes to, že s nimi byl zaměstnanec seznámen a znalost pokynů zaměstnancem byla soustavně kontrolována. Nebo zaměstnavatel

---

⁷² HOLUBCOVÁ, Jana. *Jak postupovat při uznávání nemocí z povolání* [online]. BOZPinfo.cz, 23. 10. 2012 [cit. 31. 10. 2013]. Dostupné na

<http://www.bozpinfo.cz/win/knihovnabozp/citarna/clanky/ochrana_zdravi/uznavani_nemoci121023.html>.

⁷³ HŮRKA, Petr a kol. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k l. 4. 2012*. 2. vydání. Olomouc: ANAG, 2012, s. 711 – 712.

⁷⁴ HŮRKA, Petr a kol. *Pracovní právo v bodech s příklady*. Praha: ASPI, 2008, s. 117.

⁷⁵ Rozsudek NS ČR ze dne 10. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 920/2003.

musí prokázat, že odpovědnost vznikla v důsledku opilosti zaměstnance nebo požitím jiných návykových látek zaměstnancem, kterému byla způsobena škoda pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. Opilost potom neposuzujeme podle trestněprávních předpisů⁷⁶. Zaměstnavatel se zcela zproští odpovědnosti, pokud dokáže, že nemohl škodě způsobené v opilosti zabránit.

Zaměstnavatel se může odpovědnosti zprostit částečně, pokud dokáže, že škoda vznikla v důsledku porušení předpisů uvedených výše zaměstnancem, ale tato skutečnost byla jen jednou z příčin vzniku škody⁷⁷. A také pro to, že si zaměstnanec počínal lehkomyšlně, ačkoli mohl vzhledem ke své pracovní kvalifikaci a zkušenostem předpokládat, že může způsobit škodu na zdraví. Lehkomyslně jednal, pokud si vzhledem ke konkrétní situaci na pracovišti počíná způsobem, při němž vědomě podstupuje riziko hrozícího nebezpečí na zdraví, a které je v rozporu s obvyklým způsobem jeho chování⁷⁸. Tedy že se chová jinak je pro ostatní zaměstnance obvyklé vzhledem ke konkrétní a místní časové situaci na pracovišti.

---

⁷⁶ Rozsudek NS ČR ze dne 23. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1239/2000.

⁷⁷ JOUZA, Ladislav. Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a nemoc z povolání. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 3, 37 s.

⁷⁸ Rozsudek NS ČSR ze dne 30. 5. 1969, sp. zn. 7 Cz 22/69.

5. Náhrada škody

5.1 Náhrada škody v občanském právu

5.1.1 Náhrada škody podle úpravy občanského zákoníku

Pojem náhrada škody nebyl v OZ definován. Obecně je možné náhradu škody definovat jako právně relevantní chování, jehož cílem je odstranění nebo zmírnění následků, které škodou vznikly. Škoda je újma, která poškozenému nastala v jeho majetkové sféře a je objektivně vyjádřitelná penězi, nedojde-li k naturální restituci⁷⁹. Od novely z roku 1991 se také nahrazuje ušlý zisk, jak je uvedeno v §442 odst. 1 OZ, který říká, že poškozenému se hradí skutečná škoda i ušlý zisk. Rozsahem náhrady škody se rozumí, do jaké výše se škoda hradí⁸⁰. Uvedení do předešlého stavu je uskutečnitelné, požádá-li o to poškozený a je-li to možné a účelné (§442 odst. 2 OZ).

Skutečná škoda, neboli *damnum emergens*, je újma, která znamená zmenšení majetkového stavu poškozeného oproti stavu před škodnou událostí, a která vykazuje majetkové hodnoty, které je třeba napravit a uvést do předešlého stavu⁸¹. Skutečnou škodou není jen škoda na věci, ale také škoda na majetkových právech a dalších hodnotách⁸². Příkladem může být například ztráta schopnosti pracovat⁸³.

Ušlý zisk, neboli *lucrum cessans*, je majetkový prospěch, kterého by poškozený mohl dosáhnout, nedošlo-li by ke vzniku škody. Nedojde ke zvětšení majetku poškozeného, který by nastal, kdyby nebylo škodné události, a který lze důvodně očekávat vzhledem k pravidelnému běhu věci⁸⁴. Příkladem je například ztráta dědictví pro neplatnou závět⁸⁵.

Kogentní ustanovení §442 OZ hovoří o zvláštním způsobu náhrady škody, kdy rozsah náhrady nelze rozšířit, ani omezit. Jde o uspokojení poškozeného v případě, že škoda bude způsobena úmyslným trestným činem, z něhož má pachatel majetkový prospěch.

5.1.2 Náhrada škody na věci

Výši škody na věci movité i nemovité lze určit podle výše ceny věci v době poškození (zničení, ztrátě nebo odcizení), jak uvádí §433 OZ. Touto cenou věci je cena obvyklá, neboli

---

⁷⁹ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.

⁸⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 1. svazek. Praha: Linde Praha, 2008. 965 s.

⁸¹ Rozhodnutí NS ČR ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007.

⁸² ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 1. svazek. Praha: Linde Praha, 2008. 973 s.

⁸³ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 1955, sp. zn. 23 Co 707/55.

⁸⁴ Rozsudek NS ČR ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1272/2001.

⁸⁵ Usnesení NS ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001.

cena obecná či tržní, tedy cena ze kterou v daném místě a čase pořídíme věc novou. U věci starších je nutné zjistit cenu, kterou věc měla v době poškození⁸⁶.

Byla-li věc zhodnocena opravou oproti svému původnímu opotřebování, musí být odečtena od celkové částky vyjadřující škodu částka tohoto zhodnocení⁸⁷.

5.1.3 Náhrada škody na zdraví a škody na zdraví s následkem smrti

Škoda způsobená na zdraví se podle OZ uplatňuje buď jednorázově, jako například náklady spojené s pohřbem, nebo ve formě renty, jako například peněžitý důchod⁸⁸. Hradí se újma majetková (materiální) i újma nemajetková (imateriální), jako je např. bolestné a náhrada za ztížení společenského uplatnění, kterou je dosahováno přiměřeného zmírnění a zadostiučinění morálních újem v osobní sféře poškozeného⁸⁹. Náhrada je výlučně relativní.

Pokud došlo újmě na zdraví bez následku smrti, hradí se škoda v následujících případech⁹⁰. **Účelné náklady spojené s léčením** uvádí OZ v §449. Výdaje poškozeného podle judikatura např. výdaje na protézu, rehabilitaci, ošetřovatele a další⁹¹. Nikoli pro ošetřovatele, který je členem rodiny poškozeného a pro péči, která byla poskytnuta bezplatně. Rodinný příslušník může být ošetřovatelem, pokud to má psychoterapeutický význam podle doporučení ošetřujícího lékaře. Tato náhrada dopadá na výdaje, které nepokrývá veřejné zdravotní pojištění⁹².

Náhrada za ztrátu výdělků po dobu pracovní neschopnosti je rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného před poškozením a výší nemocenského. Tato výše je upravena zvláštním zákonem č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění. Nárok je časově omezen. Platí po dobu, kdy je poškozený práce neschopný do doby, než je uznán práce schopným (a to původně podle zákona č.20/1966 Sb, o péči o zdraví lidu, jež byl zrušen a nahrazen zákonem č.372/2011 Sb., o zdravotních službách), popřípadě do doby, kdy je mu přiznán invalidní důchod⁹³. Jedná se o rentu.

Náhrada za ztrátu výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě je rozdíl mezi průměrným výdělkem poškozeného před poškozením zdraví a výdělkem po jeho

⁸⁶ Rozsudek NS ČSR ze dne 19. 9. 1975, sp. zn. 2 Cz 75/75.

⁸⁷ Rozsudek NS ČR ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1629/2000.

⁸⁸ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 107 s.

⁸⁹ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 156 s.

⁹⁰ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 109 s.

⁹¹ Rozsudek NS ČSR Rt III/67.

⁹² Rozsudek NS ČR ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2456/2008.

⁹³ ŠVESTKA, Jirí a kol. *Občanský zákoník 1. §1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1304 s.

poškození s případným připočtení invalidního důchodu. Jiné důchody ale odečítat nelze, i kdyby se povahově invalidnímu důchodu blížily⁹⁴. Náhrada se poskytne i osobě, která prokazatelně měla nastoupit do zaměstnání⁹⁵.

Náhrada za ztrátu na důchodu je zvláštní formou náhrady za ztrátu na výdělků. Výše důchodu je stanovena podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, popřípadě podle jiných předpisů upravujících sociální zabezpečení. Nárok na tuto náhradu má důchodce, který pobírá náhradu za ztrátu na výdělků, tedy pokud byl zaměstnán i v době, kdy pobíral starobní důchod, a pokud pobírá důchod nižší, než mu byl vyměřen se započtením částek náhrady ztráty na výdělků⁹⁶.

Ústavní soud ČR označil bolestné a náhradu za ztížení společenského uplatnění za náhradu škody za nemateriální újmu a říká, že: „z legislativního hlediska by bylo správnější opustit stávající pojetí škody jako majetkové újmy a pokládat také za škodu i újmu vzniklou působením na tělesnou a duchovní integritu poškozeného.“⁹⁷ Obě se odškodňují jednorázově.

Bolestné, neboli náhrada za vytrpěné bolesti (*pretium doloris*)⁹⁸ je poskytováno za bolest způsobenou poškozením zdraví, léčením poškození a odstraňováním jeho následků při rehabilitaci⁹⁹. Pro určení bolestného je nutné lékařské posouzení, které se určí podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění. Lékařský posudek musí obsahovat: „Postupy, kterými posuzující lékař dospěl k závěru svého hodnocení, položky příloh vyhlášky, podle kterých bylo hodnocení provedeno, odůvodnění případného zvýšení bodového ohodnocení nad limity uvedené v přílohách vyhlášky.“¹⁰⁰ §7 odst. 2 hovoří o bodovém hodnocení škody, které je vymezeno v lékařském posudku ošetřujícího lékaře. §6 hovoří o nárůstu bodového ohodnocení o 50% celkového hodnocení v případech zvýšení náročnosti léčby nebo infekce. Soud si hledí pouze konkrétní situace poškození zdraví nikoli například spoluodpovědnosti poškozeného¹⁰¹.

Podle § 6 odst. 2 vyhlášky, pokud lze škodu na zdraví hodnotit podle více položek poškození zdraví stanovených v přílohách této vyhlášky, bodové ohodnocení těchto položek

---

⁹⁴ Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 4. 1969, sp. zn. 3 Cz 96/65.

⁹⁵ Rozsudek NS ČSR ze dne 31. 8. 1988, sp. zn. 1 Cz 47/88.

⁹⁶ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník 1. §1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1314 s.

⁹⁷ Nález ÚS ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS. 16/04.

⁹⁸ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 169 s.

⁹⁹ Rozsudek NS ČSR ze dne 27. 9. 1977, sp. zn. 1 Cz 101/77.

¹⁰⁰ Vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění v platném znění

¹⁰¹ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 229 s.

se sčítá. Jedná-li se však o poškození téhož orgánu, nesmí součet bodového ohodnocení převýšit bodové ohodnocení za jeho ztrátu. Bodovým hodnocením zákon míní oba nároky, tedy bolestné i náhradu škody, neboť je ve svých ustanoveních nerozlišuje. Prvotním pravidlem je tedy sčítání položek, avšak nikoliv takové, aby hodnocení méně závažné újmy bylo duplicitně obsaženo v hodnocení újmy závažnější¹⁰².

Bolestné a náhrada ze ztížení společenského uplatnění jsou pouze osobním nárokem¹⁰³. K tomu je důležité přirovnat §15 OZ o ochraně osobnosti, který v případě smrti poskytuje pozůstalým právo domáhat se ochrany osobnosti. Pozůstalý ovšem nemohou použít právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích¹⁰⁴. Nejvyšší soud ČR dovedl, že se jedná o samostatné nároky¹⁰⁵, neboť je podle něj obecně nepřípustné, aby nízké ohodnocení náhrady škody bodovou vyhláškou bylo navyšováno podáním žaloby na náhradu škody z titulu ochrany osobnosti. Ústavní soud ČR ve svém nálezu uvedl, že v případě odškodnění jde o tak paušální částky, že nelze vyloučit případy duplicity (D. Mališ, Legal Workshop Mališ Nevrkla Legal, Odškodnění újmy na zdraví v českém právu, 4. 11. 2011, Praha).

Náhradou za ztížení společenského uplatnění se odškodňuje omezení možnosti společenského uplatnění. Musí být prokazatelné, že toto trvalé poškození má nepříznivé důsledky pro život poškozeného a pro uspokojování jeho potřeb v životě a ve společnosti¹⁰⁶. Výše náhrady se vyhodnocuje v okamžiku, kdy dojde ke skončení léčby a k ustálení zdravotního stavu poškozeného. Teprve tehdy jde porovnat zdravotní stav poškozeného v době před úrazem a po něm (21 Cdo 752/2010)¹⁰⁷. Rozsah se stejně jako bolestné určuje lékař a boduje se podle vyhlášky zmíněné výše. Hodnota bodu se ustalovala podle dřívějších vyhlášek z částky 10 Kč na 15 Kč, 30 Kč až na konečných 120 Kč¹⁰⁸.

§7 odst. 3 vyhlášky stanovil, že soud může přiměřeně zvýšit odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění v případech mimořádného zřetele hodných, tedy v případech, kdy je odškodnění nedostatečné, pokud jde o uplatnění poškozeného např. v rodinném, kulturním nebo sportovním životě na mimořádné úrovni profesionálního sportovce (25 Cdo 847/2004), s ohledem na věk poškozeného a na jeho předpokládané uplatnění v životě¹⁰⁹. Náhrada může

---

¹⁰² Rozsudek NS ČR ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 25 Cdo 4296/2010.

¹⁰³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. To 66/93.

¹⁰⁴ Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1218/2006.

¹⁰⁵ Usnesení NS ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.

¹⁰⁶ Stanovisko NS ČR ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. Cpjn 203/2010.

¹⁰⁷ HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 162 – 163 s.

¹⁰⁸ MIKYSKA, Martin. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání*. 3. vydání. Olomouc: ANAG, 2005. 53-54 s.

¹⁰⁹ Stanovisko NS ČR ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. Cpjn 203/2010.

být výrazně zvýšena v případech, kdy pro následky úrazu je poškozený téměř vyřazen ze života a jeho uplatnění v budoucnosti je téměř ztraceno¹¹⁰. Zvýšení v rozsahu více než desetinásobku je vyhrazeno pro případy, kdy byl poškozený v následku úrazu téměř vyřazen ze života¹¹¹. Bez předchozího zvýšení odškodnění lékařem není soud oprávněn využít svého práva na mimořádné zvýšení náhrady (25 Cdo 3832/2010)¹¹². Soud si hledí pouze konkrétní situace poškození zdraví nikoli například spoluodpovědnosti poškozeného¹¹³.

Při určení výše nového nároku při následném zhoršení ustáleného zdravotního stavu je důležité srovnávat stav nynější a stav před zhoršením stavu¹¹⁴. Soud v případech mimořádného zvýšení postupuje podle principu proporcionality, který náleží mezi obecné zásady právní a interpretuje v našem případě převážně Listinu základních práv a svobod. Obecné soudy mají prostory k úvaze, jakého násobku použijí, musí ale dbát na to, aby byla výše objektivní a rozumně odůvodněná¹¹⁵.

Můj názor na „bodovou vyhlášku“ se více klaní k negativní stránce. Stávající úprava, kde je lidské zdraví přepočítáváno na body, je neetická¹¹⁶. Bodová vyhláška přes navyšování hodnoty bodu neodráží hodnotu významu lidského zdraví. Proto došlo ke změně právní úpravy a nyní budou soudci rozhodovat podle okolností daného případu zcela individuálně, a pokud to nebude možné, podle principu spravedlnosti a konkrétnosti případu. Ideálně si ale myslím, že by tyto dva způsoby rozhodování měli být spojeny dohromady, hlavně díky tomu, že díky vyhlášce je více případů řešeno dohodou, a k soudu se ani nedostanou.

Dojde-li k usmrcení, je škůdce povinen nahradit přiměřené náklady spojené s pohřbem a náhradu nákladů na výživu pozůstalých. OZ také jednorázově odškodňuje pozůstalé v §444 odst. 3. **Náhrada přiměřených nákladů spojených s pohřbem** se hradí tomu, kdo je vynaložil, pokud nebyly zcela nebo z části pohřebné podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře. Tyto náklady tvoří výdaje za pohřeb, hřbitovní poplatky, náklady na zřízení pomníku nebo desky do výše 20 000 Kč a dále podle §367 odst. 2 OZ.

Právo na **náhradu nákladů na výživu pozůstalých** je dáno, pokud osoba, u které došlo k ublížení na zdraví s následkem smrti, poskytovala pozůstalému výživu, nebo byla před svojí smrtí povinna ji poskytovat. Pokud jsou tyto náklady hrazeny dávkou důchodového pojištění,

---

¹¹⁰ Rozhodnutí NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 847/2004.

¹¹¹ Rozsudek NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 847/2004.

¹¹² HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 161 s.

¹¹³ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 229 s.

¹¹⁴ Usnesení NS ČR ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006.

¹¹⁵ Usnesení ÚS ČR, sp. zn. III. ÚS 350/03.

¹¹⁶ JIRSA, J. Řízení o náhradu škody na zdraví před nalézacím soudem. *Zdravotnické právo*, 2005, č. 8.

není poskytování odškodného škůdcem přípustné¹¹⁷. Byl-li pozůstalým přiznán vdovský či sirotčí důvod z výše u vedených důvodů, snižuje se výše náhrady o tyto částky¹¹⁸. Stejně tak není povinen v případě, že pozůstalým do budoucna mohl tuto dávku poskytnout¹¹⁹. Tato tzv. budoucí újma by byla příliš hypotetická a prakticky neprokazatelná¹²⁰. Při výpočtu výše se vychází z průměrného výdělku zemřelého, ta ovšem nesmí v souhrnu všech pozůstalých, kterým je poskytnuta tato výživa, převyšovat výši tohoto výdělku (§447 odst. 2 OZ). Rozsah také vychází z částky, kolik pozůstalý skutečně na výživu poskytoval¹²¹. Uplatňují-li nárok pozůstalý manžel a jejich děti, může mezi nimi dojít ke střetu zájmů. Poskytnutí vyšší náhrady jednomu z nich má za následek poskytnutí nižší náhrady ostatním z důvodu dodržení hranice výdělku zemřelého¹²².

Došlo-li k **usmrcení** následkem škodní události, náleží podle OZ pozůstalým jednorázové odškodnění v určité výši. Manželovi nebo manželce, každému dítěti anebo rodiči 240 000 Kč, každému rodiči při ztrátě dosud nenarozeného dítěte 85 000 Kč, každému sourozenci 175 000 Kč a každé osobě blízké žijící ve společné domácnosti s usmrceným v době vzniku škodní události, které byla příčinou jeho usmrcení je také 240 000 Kč, podle § 444 odst. 3 OZ.

5.1.4 Náhrada škody podle právní úpravy nového občanského zákoníku

Náhrada škody podle NOZ opouští osnovu platného práva, kdy má relutární restituce přednost před naturální restitucí¹²³. Naopak je zde formulována zásada, že škoda se nahrazuje uvedením do předešlého stavu. Relutární náhrada škody přichází v úvahu sekundárně, pokud o to požádá poškozený, nebo není-li již naturální restituce možná (§2951 odst. 1 NOZ). Pokud by ale poškozený zvolil určitou náhradu škody za účelem šikany škůdce, nebude tato náhrada možná. Také u nemajetkové újmy přichází v úvahu relutární náhrada škody, pokud škodu nelze odčinit jinak a pokud je odškodnění dostatečné.

Podle NOZ se bude pravidelně hradit jen škoda na majetku, a to skutečná škoda a ušlý zisk,¹²⁴ nebo to, co poškozenému ušlo (§2952). Pokud došlo ke škodě na základě úmyslného trestného činu, z něhož měl škůdce prospěch, může soud na návrh poškozeného rozhodnout,

¹¹⁷ BREJCHA, Aleš. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o, 2000, 83 s.

¹¹⁸ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I. §1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. s.

¹¹⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1409/2001.

¹²⁰ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 165 s.

¹²¹ Rozsudek NS ČR ze dne 20. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1161/2000.

¹²² Rozsudek NS ČR ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 890/2003.

¹²³ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1045 s.

¹²⁴ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1042 s.

že se poškozený uspokojí z věcí, které škůdce díky svému majetkovému prospěchu nabyt. Do uspokojení práva poškozeného se s těmito věcmi nesmí nijak nakládat (§2954 NOZ).

Pokud není možné výši náhrady určit, určí ji soud podle spravedlivého uvážení jednotlivých okolností případu¹²⁵. Toto ustanovení § 2955 NOZ je novým ustanovením, neboť §443 OZ ustanovoval, že při určení výše škody na věci se vychází z ceny v době poškození¹²⁶.

5.1.5 Náhrada při újmě na přirozených právech člověka

Nemajetková újma se odškodňuje, není-li náhrada škody vůbec možná, anebo pokud by přiznání poškozeného u náhrady majetkové újmy odporovalo zásadě spravedlnosti¹²⁷. Nemajetková škoda se nahrazuje, pokud se odškodňuje újma na přirozených právech člověka a další způsobené útrapy¹²⁸.

Pokud škůdce způsobil újmu protiprávním činem, zejména porušil-li z hrubé nedbalosti právní povinnost nebo způsobil-li újmu úmyslně z touhy ničit, ublížit, anebo z důvodu jiné zvlášť zavrženíhodné pohnutky, nahradí škůdce újmu každému, kdo ji pocítuje jako *osobní neštěstí*, které nelze jinak odčinit (§2971 NOZ).

5.1.6 Náhrada při poškození věci

Při náhradě škody na věci se vychází, stejně jako v OZ, z obvyklé ceny v době poškození. Nově se však také bere v úvahu cena toho, co musel poškozený vynaložit pro obnovu nebo nahrazení poškozené věci (§2969 NOZ). Náhrada sama může převýšit obvyklou cenu poškozené věci. Podle judikatorní praxe za zahraničí, ke které budou podle prof. Eliáše soudy nejspíše přihlížet, jde až o třetinové převýšení.

V §2969 NOZ uvádí nový pojem, a to *cenu zvláštní obliby*. Škůdce je povinen k náhradě při poškození věci ze svévole nebo škodolibosti, tedy vystupňovaného úmyslu. V §2970 stanoví NOZ zvláštní pravidlo o náhradě při poranění zvířete podle vzoru rakouského práva. Při poranění nebo usmrcení zvířete opět použijeme ustanovení o výši náhrady škody podle ceny zvláštní obliby¹²⁹.

---

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. Praha: C.H.Beck, 2012, 665 s.

¹²⁷ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1046 s.

¹²⁸ Tamtéž, 1042 s.

¹²⁹ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1048 s.

5.1.7 Náhrada při ublížení na zdraví a při usmrcení podle nového občanského zákoníku

Profesor Eliáš říká, že není důvod založit manželu nebo sourozenci právo při usmrcení druhého manžela nebo sourozence na zaplacení částky 240 000 Kč nebo 175 000 Kč, neboť v některé situaci je to příliš málo a někdy to může být příliš mnoho. Záleží na tom, zda manželství trvá desetiletí, zda bylo zahájeno řízení o rozvod manželství nebo zda manželé žijí odděleně. Odpovědnost za spravedlivé rozhodnutí nemůže být ze soudce sejmuta¹³⁰. Místo potřeby tabulek se proto podle NOZ bude soudní praxe shodovat na zásadách, podle kterých se bude rozhodovat¹³¹.

Pokud byla způsobena újma na zdraví nebo pokud jde o **náhradu při usmrcení**, NOZ zcela opouští úpravu starou úpravu (§444 odst. 2 a 3 OZ), která obsahovala sazebník výše těchto náhrad stanovaný podzákonným předpisem. Francouzská Code Civil například dává soudci volnou ruku. Soudní moc by měla být zcela nezávislá na moci zákonodárné¹³².

Často slyšíme, že hodnota lidského života je nevyčíslitelná. Potom by náhrada újmy mohla být nekonečno nebo také nula, což je i morálně nepřijatelné a zákon to nedovoluje. Je nutné dospět ke konkrétním částkám, jak řekl ve svém článku L. Dušek¹³³. V některých článcích se zase dočteme, že tvůrci již při své práci počítali s tím, že odškodnění se několikanásobně zvýší. Rodič usmrceného dítěte by tak mohl od viníka nově dostat řádově až milióny korun, namísto dnešní částky 240 000 Kč¹³⁴.

Kdo způsobí jinému ublížení na zdraví, je povinen poskytnout mu za to náhradu. Stejně tak pokud dojde k usmrcení člověka, je škůdce povinen finančně odškodnit pozůstalé, mezi které řadíme manžela, děti, rodiče a další osoby, které byly usmrcenému blízké. Podle NOZ soudce určí spravedlivou náhradu podle okolností případu a nebude muset vycházet z příliš nízkých určených částek. Dále se bude moci lépe zabývat konkrétním případem a rozlišovat, zda k amputaci došlo u vědce nebo profesionálního sportovce¹³⁵.

Škůdce odčínuje újmu relativní náhradou, která vyvažuje vytrpěné **bolesti** a další nemajetkové újmy. Pokud vznikla při poškození zdraví překážka lepší budoucnosti poškozeného, dojde také **k náhradě ztížení společenského uplatnění**. Pokud nejde výše

---

¹³⁰ Tamtéž, 1046 s

¹³¹ Tamtéž, 1047 s.

¹³² Tamtéž, 1046 s.

¹³³ DUŠEK, Libor. *Hodnota života a náhrada nemajetkové újmy podle NOZ I.* [online]. Jiné právo, 21. 1. 2014 [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.nl/2014/01/nahrada-nemajetkove-ujmy-dle-noz-i.html>>.

¹³⁴ Infocentrum. *Konec tabulkových cen života a zdraví.* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/konec-tabulkovych-cen-zivota-a-zdravi/>>.

¹³⁵ *Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení. Náhrada za ublížení na zdraví a usmrcení.* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny/nahrada-za-ublizeni-na-zdravi-a-usmrceni/>>.

náhrady takto určit, bude stanovena podle *zásad slušnosti*. Stejně tak platí i u výše náhrady poskytnuté pozůstalým v případě úmrtí poškozeného.

§2958 NOZ odčिňuje nemajetkovou újmu na zdraví. K 1. 1. 2014 došlo ke zrušení takzvané bodové vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, a to body 237. a 238. závěrečných ustanovení §3080 NOZ s odůvodněním, že soudní praxe má být oprostěna od moci výkonné¹³⁶.

Výklad, který postrádá bližší kritéria pro stanovení výše náhrady, vyžaduje konkretizaci a nastavení východisek, aby soudní praxe mohla dospět k souměřitelným a předvídatelným rozhodnutím. Proto NS ČR vypracoval spolu se Společností medicínského práva a dalších Metodiku k odškodňování nemajetkových újem. Metodika je materiál, který obsahuje základy, principy a metody vypracované širší právníkou veřejností za poslední dva roky.

Praktická realizace příručky vyžaduje široké skutkové zjištění stavu pacienta a odborné lékařské hodnocení tak, aby byl soudu zajištěn kvalitní podklad, který umožňuje dosáhnout přiměřených proporcí mezi jednotlivými typy újem spolu se zachováním dostatečného prostoru pro individuální posuzování případu. Metodika není závazná. Skládá se ze čtyř částí, jako je například Preambule s obecným výkladem nebo přehled bolesti¹³⁷.

Přehled bolesti je vymezen ve druhé části Metodiky. Lékař vychází ze zdravotnické dokumentace a posuzuje samostatně každý bolestivý stav. Pro výslednou hodnotu se sčítají body z jednotlivých stavů, a tato hodnota se vynásobí částkou odpovídající hodnotě jednoho bodu. Hodnota bodu se vypočítává od 1% hrubé měsíční minimální mzdy na počet zaměstnanců v hospodářství za poslední rok. Výše náhrady může být zvýšena, a to podle komplikace, kdy například u komplikace těžké dojde ke zvýšení o 20% náhrady.

U ztížení společenského uplatnění se dospělo k úplně novému systému. Nové pojetí je založeno na stanovení rozsahu omezení pomocí procent, a to vzhledem k obvyklému poškození a také vzhledem k individuálnímu případu. K hodnocení trvalých následků bude přistoupeno poté, co se zdravotní stav ustálí, což je zpravidla jeden rok¹³⁸.

---

¹³⁶ Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), A. Preambule. [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf)>.

¹³⁷ Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), B. Přehled bolesti. [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 12.6.2014] Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

¹³⁸ Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), B. Přehled bolesti. [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf)>.

Jako příklad bych chtěla uvést ránu do nosu, kód S012, ze sazby bodového hodnocení Metodiky. Tato bolest je ohodnocena sedmi body. Pokud bolest vznikla v roce 2014, je hodnota jednoho bodu 251,28 Kč, vypočteno podle průměrné mzdy za rok 2013, což bylo 25 128 Kč. Výsledná částka náhrady je tedy 1759 Kč¹³⁹.

Škůdce dále **nahrazuje účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, péčí o jeho osobou nebo domácnost** pro toho, kdo náklady vynaložil. Pokud o to bude požádán, složí přiměřenou zálohu (§2960 NOZ). Škůdce nahradí tomu, kdo je vynaložil, přiměřené **náklady na pohřeb** v rozsahu, v jakém nebyly zaplacený veřejnou dodávkou podle jiného právního předpisu (§2961 věta 1. NOZ).

Náhrada za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti se hradí peněžitým důchodem. Jeho výše je rozdílem mezi průměrným výdělkem poškozeného před vznikem újmy a toho, co bylo vyplaceno za nemoc nebo úraz podle jiného právního předpisu¹⁴⁰. Žáku nebo studentovi končí náhrada za ztrátu na výdělků ode dne, kdy mu měla skončit povinná školní docházka, jeho studium nebo příprava na povolání, a to po dobu, o kterou se mu prodloužila, a to díky následku újmy, trvání postižení, které zcela nebo částečně brání zapojení do výdělečné činnosti, pokud nezameškává vhodnou práci vlastní vinou (§2962 NOZ). Na rozdíl od OZ, kdy je § 447 odst. 3 použit výraz invalidita, NOZ hovoří o zdravotním postižení vzniklém na základě újmy na zdraví¹⁴¹. Došlo ke zrušení dělení na jednotlivé kategorie resp. na stupně postižení¹⁴².

U **náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti případně invaliditě** nahradí škůdce poškozenému jeho ztrátu peněžitým důchodem ve výši rozdílu mezi výdělkem před vznikem újmy a výdělkem po pracovní neschopnosti a přičtením případného invalidního důchodu podle jiného právního předpisu, stejně jak tomu bylo v OZ. Výše může být stanovena i vzhledem ke zvýšení dlouhodobých potřeb poškozeného. Nově došlo ke zrušení veškerých omezení a limitů. Naopak, při stanovení výše náhrady se přihlíží k vyšším potřebám poškozeného a k jeho zvýšenému úsilí, které musí vynaložit k dosažení výdělků, jakož i ke zvyšování výdělků v daném oboru¹⁴³.

---

¹³⁹ BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 446 s

¹⁴⁰ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1043 s.

¹⁴¹ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. Praha: C.H.Beck, 2012, 667 s.

¹⁴² BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 458 s.

¹⁴³ BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 458 s.

Náhrada za ztrátu na důchodu bude poškozenému vyplacena ve výši rozdílu mezi důchodem, na které má poškozený právo a mezi důchodem, na který by dosáhl, kdyby do základu důchodu byla zahrnuta částka za ztrátu na výděлку po skončení pracovní neschopnosti, který pobíral v době rozhodné pro vyměření důchodu (§2964 NOZ).

Nově je v zákoně vložen § 2965 NOZ, který hovoří o situaci, kdy je poškozený odškodněn peněžitým důchodem o co přišel při práci konané bezplatně pro jiného v jeho domácnosti nebo závodu.

Při usmrcení hradí škůdce peněžitým důchodem **náklady na výživu pozůstalým**, kterým zemřelý poskytoval nebo měl poskytovat výživu. Ustanovení § 2966 NOZ je totožné s ustanovením § 448 odst. 1 OZ, až na jednu věc. Nyní je výše odškodnění vypočtena také podle toho, co by poškozený mohl podle rozumného očekávání na nákladech pozůstalým poskytovat. Také lze přiznat příspěvek z důvodu slušnosti i jiné osobě, pokud jí pozůstalý poskytoval plnění, ale nebyl k tomu podle zákona povinen¹⁴⁴. Při výpočtu náhrady se vychází z průměrného výděлку zemřelého stejně jako v OZ. Při vyměření náhrady se přihlédne také k tomu, jak dlouho by usmrcený pravděpodobně ještě žil. Pro vyměření náhrady pozůstalým se přihlédne k tomu, jak dlouho by usmrcení plnění ještě poskytoval (§2967 NOZ).

Odbytné je přiznáno poškozenému namísto peněžitého důchodu, pokud k tomu má poškozený dobrý důvod. O tomto institutu hovořil OZ v § 449a, kdy řekl, že budoucí nároky lze odškodnit jednorázově na základě písemné dohody o konečném vypořádání¹⁴⁵.

5.1.8 Moderační právo soudu

§450 OZ hovoří o principu, kdy soud v případě zvláštního zřetele hodného může náhradu škody přiměřeně snížit, neboť by uložení povinnosti nahradit škodu v plné výši mohlo být v rozporu se zásadou spravedlnosti. Jeho použití ale není možné v případě úmyslného způsobení škody.¹⁴⁶ Soud rozhoduje podle principu proporcionality a může tak rozhodnout i v případě spoluzavinění. K moderaci ale soud nemůže přistoupit tak, že by škodu nestanovil vůbec.¹⁴⁷ Soud vezme na zřetel zejména to, jak ke škodě došlo, osobní a majetkové poměry škůdce i poškozeného (§450 věta 2. OZ).

I do budoucna je v NOZ upravena moderační pravomoc soudu, která má přicházet v úvahu, je-li škůdcem osoba fyzická a nezpůsobila-li škodu úmyslně. Možnost snížit náhradu

---

¹⁴⁴ SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. Praha: C.H.Beck, 2012, 668 s.

¹⁴⁵ Tamtéž, 668 s.

¹⁴⁶ Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 6. 1990, sp. zn. 1 Cz 29/90.

¹⁴⁷ ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník 1. §1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1321 – 1323 s.

škody má však být vyloučena, pokud škodu způsobil porušením odborné péče ten, kdo se hlásil k odbornému výkonu jako příslušník určitého stavu nebo povolání (§2953 NOZ)¹⁴⁸.

5.2 Náhrada škody v pracovním právu

Pojmy škoda, skutečná škoda a ušlý zisk (nebo jiná škoda, jak je uvedeno v §268 ZP) se vykládají stejně jako v občanském právu¹⁴⁹. Pojetí náhrady škody známé z občanského práva je v pracovním právu posunuto ve prospěch zaměstnance. Pracovní právo si určuje svoji vlastní speciální úpravu náhrady škody. Naopak z občanského práva jsou přejaty situace, kdy zaměstnanec způsobí třetí osobě jménem zaměstnavatele škodu, nebo v případě excessu¹⁵⁰.

NOZ použijeme v pracovněprávních vztazích až tehdy, nepoužije-li se úprava pracovněprávní. Jak již ale bylo řečeno, ZP se speciální zákon k OZ, respektive k NOZ, tudíž má jeho úprava přednost. Úprava §248 a násl. ZP je kogentní a nelze se od ní odchýlit, jak je potvrzeno v nálezů Ústavního soudu obsaženého ve Sbírce zákonů pod č. 116/2008¹⁵¹ v bodě 202 – 203.

5.2.1 Rozsah náhrady u odpovědnosti zaměstnance za škodu

Rozsah náhrady škody uvádí ZP v §257. Náhrada je relativní, ledaže zaměstnanec škodu odčiní uvedením v předešlý stav. Volba je tedy na zaměstnanci. V praxi uvedení v předešlý stav znamená ochranu věci nebo obstarání věci nové.

Výše náhrady škody se liší podle míry zavinění. Pokud dojde k nedbalostnímu způsobení škody, ZP stanovuje limit ve výši čtyřapůlnásobku průměrného výdělku zaměstnance, kterého dosáhl před jednáním, kterým způsobil zaměstnavateli škodu¹⁵². Plná výše škody by mohla na rozdíl od nedbalostního jednání požadována u škody způsobené zaměstnancem úmyslně anebo v opilosti či po požití jiných návykových látek (§257 odst. 2.). Při škodě způsobené úmyslně může zaměstnavatel požadovat i náhradu ušlého zisku (§257 odst. 3). Pokud dojde k úmyslnému způsobení škody třetí osobou, může zaměstnavatel nárokovat náhradu škody po zaměstnanci poměrně, pokud způsobil škodu z nedbalosti¹⁵³.

---

¹⁴⁸ ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1048 s.

¹⁴⁹ Rozhodnutí NS ČSR ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.

¹⁵⁰ HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 133 s.

¹⁵¹ 116/2008 Sb., nález ÚS ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce

¹⁵² JOUZA, Ladislav. *ZP s komentářem včetně aplikace občanského zákoníku*. 3. vydání. Praha: Bova Polygon, 2008. 693 s.

¹⁵³ Výběr NS ČSR, sp. zn. 5 Cz 25/85.

Rozsah náhrad při nesplnění povinnosti k odvrácení škody výše nesmí přesáhnout částku rovnající se trojnásobku průměrného měsíčního výdělku zaměstnance (§ 258 ZP). U odpovědnosti za schodek na svěřených hodnotách zaměstnanec v plné výši nahrazuje buď schodek, nebo ztrátu druhově určených předmětů svěřených mu zaměstnavatelem. Pokud mají zaměstnanci svěřenu věc do společné odpovědnosti, stanovuje ZP v § 260 způsob určení podílu jednotlivých zaměstnanců. V tomto případě jsou odpovědni podle výše svých hrubých průměrných výdělků, kromě vedoucího zaměstnance a jeho zástupce, kteří jsou odpovědni do výše dvojnásobku této částky. Pokud tato částka nebude schodku dostačovat, zbytek zaplatí vedoucí zaměstnanec a jeho zástupce ve výši jejich průměrných hrubých výdělků.

5.2.2 Rozsah náhrady u odpovědnosti zaměstnavatele za škodu

Zaměstnavatel je povinen nahradit skutečnou škodu. V případě úmyslu může zaměstnanec požadovat také ušlý zisk, tedy úhradu jiné škody. Primárně platí zásada relutární náhrady škody, pokud nebude odčiněna uvedením v předešlý stav. U odpovědnosti zaměstnavatele za škodu převládá funkce reparační. Odpovědnost zaměstnavatele je vždy objektivní. Zaměstnavatel odpovídá za každou škodu svých zaměstnanců.

Obecně odpovídá zaměstnavatel zaměstnanci za škodu, která vznikla při plnění pracovních úkolů nebo pracovních povinností nebo v přímé souvislosti s ním, porušením právních povinností nebo porušením dobrých mravů na straně zaměstnavatele. Odpovědnost může být poměrně omezena, pokud bude prokázáno, že škodu způsobil také poškozený zaměstnanec¹⁵⁴.

Zaměstnavatel bude odpovědný nejen za škodu, kterou zaměstnanci způsobí sám, ale také za škodu, kterou zaměstnanci způsobí třetí osoba, a to spoluzaměstnanec, nebo například klient či pacient. §271 ZP obsahuje regresní nárok zaměstnavatele vůči tomuto škůdci, ale zde již podle občanskoprávních předpisů¹⁵⁵. Zaměstnavatel v tomto případě požaduje náhradu škody po tom, kdo je odpovědný poškozenému zaměstnanci, neboť on sám je odpovědný zaměstnanci za škodu. Pro zaměstnance je totiž mnohem jednodušší požadovat odškodnění po zaměstnavateli odpovídajícím objektivně, než po třetí osobě, odpovídající podle občanského práva subjektivně. V případě pracovního úrazu nebo nemoci z povolání je regresní nárok zaměstnavatele proti škůdci stanoven speciálně v § 384 ZP¹⁵⁶.

---

¹⁵⁴ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck 2012. 965 s.

¹⁵⁵ Tamtéž, 976 s.

¹⁵⁶ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck 2012. 977 s.

5.2.3 Rozsah náhrady škody při pracovních úrazech anebo nemocech z povolání

O pojmech pracovní úraz a nemoc z povolání hovořím v kapitole Odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání. Definice jsou převzaty z §380 ZP. Ten v případě nemocí z povolání odkazuje na nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání. Otázkou zde zůstává, jaký smysl má soudit se o náhradu škody, zda by nebylo lepší se u za cenu menšího ústupku dohodnout se svým zaměstnavatelem¹⁵⁷, neboť u některých případů jako je již výše zmíněný infarkt myokardu není jednoduché projít důkazním řízením a dokázat, že ke škodě na zdraví došlo při plnění pracovních povinností.

Druhy náhrad bych ráda rozlišila na dva typy. Zprv jde o náhradu škody, která náleží zaměstnanci, jež utrpěl pracovní úraz, nebo u něhož byla zjištěna nemoc z povolání podle §369 ZP. Do ní taxativně spadá a) náhrada za ztrátu na výdělku, b) náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění, c) účelně vynaložené náklady spojené s léčením a d) náhrada věcné škody. Tyto čtyři druhy náhrady škody jsou zcela samostatné, jak je vidět například v judikatuře při řešení otázky promlčení¹⁵⁸. Do druhé skupiny spadají nároky pozůstalých po zaměstnanci, který zemřel v důsledku pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Tyto druhy náhrady škody jsou taxativně uvedeny v §375 ZP, a jde o náhradu nákladů účelně vynaložených na náklady spojené s léčením, náhradu přiměřených nákladů spojených s pohřbem, náhradu nákladů na výživu pozůstalých, jednorázové odškodnění pozůstalých a náhradu věcné škody.

Pokud půjde o jinou škodu na zdraví nebo nemoc z povolání než je vyjmenováno níže, bude škoda odškodněna podle ustanovení o pracovních úrazech (§384 ZP).

Podle intenzity onemocnění nebo úrazu mohou být přiznána všechna práva vyjmenovaná níže, nebo jen některá z nich. Samostatně jsou tato práva natolik silná, že existenci druhého vedle sebe nepotřebují pro to, aby mohla být odškodněna¹⁵⁹. Z objektivní odpovědnosti zaměstnavatele jsou vyloučeny úrazy, ke kterým dojde při excesu zaměstnance nebo při jeho stravování, například pokud se píchne vidličkou.

Tato odpovědnost za škodu má několik specifických rysů. Kromě skutečné škody se odškodňuje i škoda imateriální, tedy ta která spočívá v bolesti a ztížení společenského uplatnění. Není možné částku, která bude zaměstnanci zaměstnavatelem vyplacena, určit předem. Následky pracovního úrazu nebo nemoci z povolání mohou trvat i do konce života

---

¹⁵⁷ JOUZA, Ladislav. *Netypické pracovní úrazy a jejich odškodňování*. Bulletin advokacie, 2008, č. 10, 34 s.

¹⁵⁸ Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.

¹⁵⁹ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 324 s.

zaměstnanec a zaměstnavatel je povinen po celou tuto dobu náhradu vyplácet. Aby to pro něj ale nebylo likvidační, je zaměstnavatel pro tento případ povinně pojištěn¹⁶⁰.

Náhradu za ztrátu výdělku rozlišujeme na náhradu za ztrátu výdělku po dobu pracovní neschopnosti a po skončení pracovní neschopnosti¹⁶¹. **Náhrada za ztrátu výdělku po dobu pracovní neschopnosti** je rozdíl mezi dávkami nemocenského pojištění a průměrným výdělkem před vznikem škody¹⁶². Průměrný výdělek je upraven v §352 ZP, kde je uvedeno, že jde o hrubý výdělek, který je zjistitelný z hrubé mzdy nebo platu v rozhodném období a z odpracované pracovní doby v tomto období. Při více pracovních vztazích zaměstnanec nebo jiných pracovních vztazích je nutné posuzovat mzdu či plat odděleně¹⁶³.

Náhrada za ztrátu výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při uznání invalidity je ustanovena v období, kdy zaměstnanci skončila dočasná pracovní neschopnost a zaměstnanec byl uznán znovu práce schopným nebo invalidním, či částečně invalidním¹⁶⁴. Ztráta na výdělkem je v tomto případě výše rozdílu mezi průměrným výdělkem před vznikem úrazu nebo nemoci z povolání a mezi výdělkem po vzniku pracovního úrazu nebo po zjištění nemoci z povolání anebo invalidním důchodem, který je pobírán z téhož důvodu¹⁶⁵. Pokud se zaměstnanec bezdůvodně vzdá lépe placené práce, bude ztráta na výdělkem vypočtena jako rozdíl mezi předchozí mzdou zaměstnanec a mzdou, na kterou by dosáhl díky lépe placené práci.

Tato náhrada podle §371 ZP se poskytuje ve formě renty. Renta přísluší zaměstnanci nejpozději do konce kalendářního měsíce, v němž dovršil věk 65 let nebo do data, kdy je mu přiznán starobní důchod. Pokud jsou splněny předpoklady pro udělení renty, její výše je trvalá až do doby, než se změní poměry zaměstnanec, tedy jeho zdravotní stav (§390 ZP). Změnu si hlídá zaměstnavatel. Změna poměrů musí být podstatná a jde například o onemocnění, které je zapříčiněno pracovním úrazem, a které vylučuje výdělečnou činnost¹⁶⁶. Nárok na náhradu ve formě renty má i zaměstnanec, který i přes úraz nebo nemoc z povolání nemusel změnit své zaměstnání, ale vykonává ho s obtížemi nebo omezeními, například není schopen

---

¹⁶⁰ HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 140 - 141 s.

¹⁶¹ Rozsudek NS ČSR ze dne 18. 10. 1974, sp. zn. Cz 32/74.

¹⁶² DANDOVÁ, Eva. *Náhrada škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání ve světle judikatury*. Praha: Codex Bohemia, 1997. 51 s.

¹⁶³ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 207 s.

¹⁶⁴ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 209 s.

¹⁶⁵ §371 zákona č. 262/2006 Sb., ZP ve znění pozdějších předpisů

¹⁶⁶ Rozsudek NS ČSR ze dne 30. 11. 1978, sp. zn. 5 Cz 54/78.

vykonávat práci na směny¹⁶⁷. Poškozený může uplatnit své právo na náhradu v subjektivní promlčecí době, která ale nezačne běžet dříve, než bylo vydáno rozhodnutí o přiznání invalidního důvodu a poškozený se o něm dozvěděl (1 Cz 82/88)¹⁶⁸.

Zaměstnanec je v pracovním poměru na dobu určitou. V průběhu jeho pracovního poměru utrpěl pracovní úraz nebo mu byla zjištěna nemoc z povolání, a díky tomu mu náleží náhrada za ztrátu na výdělku. V tomto případě mu ale bude náhrada poskytována jen do doby, kdy mu měl tento pracovní poměr skončit. Výjimečně by mu náhrada mohla být poskytována i poté, co mu měl pracovní poměr skončit, pokud by bylo z okolností zřejmé, že by mohl být na této pozici zaměstnán i nadále¹⁶⁹. K tomuto pro praxi velmi složitému závěru lze dojít po zjištění všech okolností konkrétního případu. K němu patří například zjistit, z jakého důvodu došlo k uzavření pracovního poměru nebo dohody o pracovní činnosti. Za účelem zjištění tohoto průměrného výdělku je třeba objasnit, jakou práci by poškozený zaměstnanec mohl prokazatelně (s přihlédnutím k jeho zdravotnímu stavu, schopnostem a kvalifikaci, k možnostem uplatnění na trhu práce a dalším okolnostem) vykonávat u jiného zaměstnavatele, kdyby nedošlo ke vzniku nemoci z povolání, a jaký průměrný výdělek by při výkonu této práce dosáhl¹⁷⁰. To by ale nebylo možné, pokud by byl pracovní poměr zaměstnance ukončen z jiného důvodu, než je pracovní úraz nebo nemoc z povolání. K posouzení bude potřeba vyžádání lékařského posudku¹⁷¹.

Náhrada za bolest a ztížení společenského uplatnění je podle §372 odst. 1 ZP poskytována jednorázově, nikoli ve formě renty. V kapitole pojednávající o náhradě škody v občanském právu podle OZ jsem již o těchto pojmech hovořila a v případě jejich odškodňování podle ZP o nich platí totéž.

Odškodnění náhrady za bolest a ztížení společenského uplatnění upravuje vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb. Výše odškodnění podle této vyhlášky bylo založeno na bodovém hodnocení, které bylo stanoveno v posudku lékaře, tedy aktu, u kterého lze předpokládat správný závěr. Příloha 3 vyhlášky obsahuje sazby bodového hodnocení za bolest u nemocí z povolání.

Smrtí zaměstnance pohledávka za náhradu za bolest a ztížení společenského uplatnění nezaniká (21 Cdo 3107/2007, 21 Cdo 2913/2010). V ZP z roku 1965 bylo v §260 stanoveno,

---

¹⁶⁷ MIKYSKA, Martin. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání*. 3. vydání. Olomouc: ANAG, 2005. 78 s.

¹⁶⁸ DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech pracovněprávních. Náhrada škody*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012, 193 s.

¹⁶⁹ BREJCHA, Aleš. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: ASPI Publihing, s.r.o., 2000. 42 s.

¹⁷⁰ Rozsudek NS ČR ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2480/2012.

¹⁷¹ KOTTNAUER, Antonín., a kol. *ZP – komentář s judikaturou. Podle stavu k 1. lednu 2012, včetně novely účinné k 1. dubnu 2012*. Praha: Leges, 2012. 1032 – 1033 s.

že tento nárok smrti zaměstnance zaniká. V době platnosti OZ nebylo možné subsidiárně použít §579 OZ, který hovořil o smrti věřitele a zániku práva, neboť se jedná o právo osobní povahy, protože ZP má sám vlastní speciální ustanovení §328, ve kterém je uvedeno, že peněžitá práva zaměstnance jeho smrtí nezanikají¹⁷². V zákoníku práce od 1. 1. 2007 chybí zmínka o osudu nároku za náhradu bolesti a společenského uplatnění, proto se pro tento případ převzala úprava již zmíněného §328 ZP, a nárok na odškodnění se stává předmětem dědického řízení¹⁷³. Toto právo nezaniká jen, jestliže vzniklo po dni 1. 1. 2007 (21 Cdo 2913/2010)¹⁷⁴.

Účelně vynaložené náklady spojené s léčením přísluší osobě, která tyto náklady vynaložila (§373 ZP). Základní právo pacienta je zvolit si svobodně svého lékaře, v důsledku čehož se jízdné a cestovné k lékaři nepovažují za účelně vynaložené náklady spojené s léčením, protože tyto výlohy mohli být nižší v případě docházky k lékaři v místě bydliště osoby, která tyto náklady vynaložila¹⁷⁵. Ale za účelné poplatky mohou být považovány poplatky v lékárně nebo u lékaře.

Náhrada za věcnou škodu je majetková újma, která spočívá ve zmenšení majetku poškozeného a lze pod ni podřadit všechnu škodu, která nespadá mezi předchozí body ustanovení §369 ZP¹⁷⁶. Věcnou škodou je například náhrada za poškozené nebo zničené oděvy, vlastní dopravní prostředek, vyslovil-li k jeho použití zaměstnavatel souhlas podle §265 odst. 3 ZP, a podobně¹⁷⁷. Pojem věcná škoda může zahrnovat i náklady za práci v domácnosti¹⁷⁸.

Druhou skupinou náhrad jsou nároky, které náleží pozůstalým, zemřel-li zaměstnanec následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Pozůstalí jsou osoby, kterým zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat výživu a výklad tohoto pojmu nalezneme v §377 odst. 1 ZP. Rozhodný je zde tedy stav faktický a nikoli stav příbuzenský¹⁷⁹, na rozdíl od OZ.

Ustanovení §375 odst. 1 ZP uvádí práva, která mohou pozůstalí nárokovat. **Náhradu účelně vynaložených nákladů spojených s léčením** jsem již rozebírala v kapitole pojednávající o škodě na zdraví a o škodě s následkem smrti podle OZ.

---

¹⁷² PICHRT, Jan. Zanikají smrtí zaměstnance pohledávky na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění? *Bulletin advokacie*, 2009, č. 7-8, 56 s.

¹⁷³ Rozsudek NS ČR ze dne 7. 4. 2011. sp. zn. 21 Cdo 936/2010.

¹⁷⁴ HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 166 s.

¹⁷⁵ Rozsudek NS ČR ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. Cdo 424/2003.

¹⁷⁶ Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.

¹⁷⁷ BĚLINA, Miroslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 1. vydání, Praha: C.H.Beck 2012. 1332 s.

¹⁷⁸ Stanovisko NS ČSR ze dne 19. 6. 1980, sp. zn. Cpj 11/80.

¹⁷⁹ HOCHMAN, Josef. *Judikatura v pracovním právu* Praha: LINDE, 1999. 118 s.

Osobě, která vynaložila **přiměřené náklady spojené s pohřbem**, se nenahradí náklady v rozsahu, který odpovídá pohřebnému podle zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ale náklady nad tuto částku, dále úpravu opět nalezneme ve výčtu odpovědností za škodu na zdraví podle OZ.

Náhrada nákladů na výživu pozůstalých přísluší pozůstalým pouze do doby, kdy měl zaměstnanec povinnost výživu platit, nebo do jeho 65 let. Pokud zemřelý vyživoval nebo měl vyživovat jednu osobu, pozůstalému se nahradí částka ve výši 50% průměrného výdělku zemřelého zaměstnance, který vydělával před svou smrtí. Pokud měl dvě a více vyživovacích povinností, náleží pozůstalým 80% tohoto výdělku. Na výdělku pozůstalých přitom nezáleží.

Při rozhodování o změně pravomocného rozsudku, kterým byl škůdce odsouzen k placení dávek splatných v budoucnu, nejde o nové určení výše škody, ale o porovnání současných poměrů a poměrů, za nichž došlo k původnímu rozhodnutí. Je třeba vzít v úvahu i změny, které nastaly ve vývoji mezd, a spočívají ve zvýšení průměrného výdělku osoby, které je povinna výživou (tzv. valorizace)¹⁸⁰.

Jednorázové odškodnění pozůstalým se poskytuje pozůstalým v užším okruhu než pozůstalým podle OZ. Podle dřívější právní úpravy bylo poskytováno pozůstalému manželovi a nezaopatřenému dítěti 80 000 Kč, rodičům zemřelého 50 000 Kč. V současné době poskytne ZP podle §387 manželu a nezaopatřenému dítěti 240 000 Kč, a to každému zvlášť. Rodičům bude vyplacena částka 240 000 Kč oběma dohromady, ale pouze pokud s ním žili ve společné domácnosti. Pokud s ním žil jen jeden z rodičů, částka se nedělí¹⁸¹.

Náhrada věcné škody případně dědicům zemřelého. Nárok zde je podstatně užší než nárok podle při úrazu nebo nemoci z povolání, neboť dědicové mají nárok pouze na náhradu škody na věci. Není zde podstatné, zda zaměstnanec před svou smrtí uplatnil nárok na náhradu škody nebo neuplatnil (§375 odst. 2 ZP).

V případě odpovědnosti za úraz nebo nemoc z povolání má zaměstnavatel, který již nahradil poškozenému újmu, nárok na regres vůči třetí osobě, která je škůdcem, a za škodu odpovídá podle OZ, jak je uvedeno v §384 ZP. Ale to pouze do takové výše, kterou škůdci určí ustanovení OZ¹⁸², nebylo-li předem dohodnuto jinak. Poškozený si může vybrat, po kom bude škodu žádat, zda po třetí osobě nebo po svém zaměstnavateli. Své rozhodnutí ale už

---

¹⁸⁰ Rozsudek NS ČR ze dne 30. 3. 2005, sp. zn. 25 Cdo 708/2004.

¹⁸¹ MIKYSKA, Martin. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání*. 3. vydání. Olomouc: ANAG, 2005. 137 s.

¹⁸² Rozhodnutí NS ČSR ze dne 17. 12. 1968, sp. zn. 3 Cz 58/68.

nemůže změnit, protože oba jsou jinak odpovědní. Třetí osoba je odpovědná subjektivně, zato zaměstnavatel objektivně¹⁸³.

Pokud škodu na zdraví uhradil jeden zaměstnavatel, má regresní nárok vůči všem dalším zaměstnavatelům, u kterých zaměstnanec pracoval, za podmínek, za kterých nemoc vznikla, a to v takovém rozsahu, který odpovídá době, po jakou u předchozího zaměstnavatele pracoval.

Podle §205d starého zákoníku práce č. 65/1965 Sb., a vyhlášky č. 125/1993 Sb., která stanovuje sazby zákonného pojištění¹⁸⁴, je do účinnosti nabytí zákona o úrazovém pojištění, která je odložena na 1. 1. 2015, je zaměstnavatel povinen nechat se pojistit pro případ úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnance, a to u České pojišťovny nebo u Kooperativa pojišťovny. Pokud dojde k této škodě zaměstnance, má zaměstnavatel nárok na úhradu škody pojišťovnou¹⁸⁵. Tato úprava zákonného pojištění platí pro všechny zaměstnavatele, kteří mají alespoň jednoho zaměstnance, pokud nepočítáme členy rodiny¹⁸⁶. §205d je stále živým úpravou v ZP. Pojišťovna by v řízení vystupovala jako vedlejší účastník.

Částka, kterou vydá pojišťovna zaměstnavateli v případě poškození zdraví jeho zaměstnance, není jediným nárokem, ač v tomto případě zprostředkovaně, který poškozený má. Uzavře-li poškozený, anebo třetí osoba za poškozeného, pojistnou smlouvu pro případ poškození zdraví nebo smrti úrazem, může se poškozenému dostat navíc dalšího plnění z pojistné smlouvy. Tato plnění nelze navzájem zaměňovat¹⁸⁷.

Pokud by došlo k podstatné změně poměrů poškozeného, může se jak zaměstnanec, tak zaměstnavatel, domáhat změny svých práv nebo povinností. V případě podstatné změny poměrů na straně zaměstnavatele to ale možné není¹⁸⁸. Judikatura za podstatnou změnu poměrů považuje například onemocnění, které není v příčinné souvislosti s pracovním úrazem, a které vylučuje výdělečnou činnost. Nebo pokud je zaměstnanec ve vazbě a tím pádem nemá možnost vykonávat pracovní činnost¹⁸⁹.

---

¹⁸³ POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 146 s.

¹⁸⁴ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 350 s.

¹⁸⁵ JAKUBKA, Jaroslav. *ZP 2010 v praxi, kompletní průvodce s řešením problémů*. Praha: GRADA Publishing, 2009. 215 s.

¹⁸⁶ KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 350 s.

¹⁸⁷ Rozsudek NS ČR ze dne 7. 10. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2037/2012.

¹⁸⁸ Rozsudek NS ČSR sp. zn. 6 Cz 18/83.

¹⁸⁹ Rozsudek NS ČR ze dne 21. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1490/2000.

Počet pracovních úrazů se za poslední roky snižuje, přesto k nim ale dochází. Nejaktuálnější informace ze serveru Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR udává za rok 2012 přibližně 45 000 pracovních úrazů¹⁹⁰.

---

¹⁹⁰ MRKVIČKA, Petr. *Pracovní úrazovost v ČR v roce 2012* [online]. BOZPinfo.cz, 8. srpna 2013 [cit. 25. září 2013]. Dostupné na <http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/clanky/statistika_pu/pracovni_uzarovost130808.html<http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/nemoci-povolani>>.

6. Srovnání právních úprav

6.2 Shodné rysy

Autonomie vůle je charakteristická po soukromé právo. Dalšími zásadami jsou rovnost mezi subjekty, dispozitivní právní normy zde převládají, základem vztahu je smlouva a sankce se ukládají na návrh¹⁹¹. Normy jsou omezeny i několika kogentními ustanoveními. Ve své podstatě jsou ale úpravy občanského a pracovního práva až na několik výjimek shodné.

Princip prevence je upraven jak v OZ, tak v ZP. Stejně tak, pokud se podíváme do úpravy NOZ, zjistíme, že princip prevence je přímo zabudován do ustanovení o odškodnění újmy. Všechny úpravy navíc společně hovoří o prevenční povinnosti, která je hlavní podstatou předcházení újmy podle zásady *neminem laedere*, tedy zásady nikomu neškodit. Kdo poruší tuto povinnost, bude odpovědný za náhradu škody podle občanského práva nebo podle jemu speciálního práva pracovního. Všechny úpravy mají společné funkce preventivní, reparační a sankční.

V obou úpravách nalezneme rozlišení na subjektivní a objektivní odpovědnost. V NOZ dochází k modifikaci zavinění, neboť zavinění se taktéž dokazuje. ZP navíc rozlišuje na odpovědnost zaměstnance, jako odpovědnost subjektivní a odpovědnost zaměstnavatele, tedy odpovědnost objektivní. Z odpovědnosti subjektivní je možné se vyvinít, exkullovat, a v OZ se dokonce nevědomá nedbalost může presumovat. V případě odpovědnosti zaměstnance je možné se liberovat, zprostit své odpovědnosti. V některých případech absolutních práv podle OZ a ZP ale liberace není možná.

Jak v úpravě práva občanského, tak v úpravě práva pracovního nalezneme rozlišení úpravy na obecnou odpovědnost za újmu a na rozlišení zvláštních odpovědností za újmu. Jednotlivé instituty jsou upraveny rozdílně. Systematika NOZ řeší členění zákona odlišně od starého zákoníku. Jsou zde vymezeny otázky zvláštní odpovědnosti za škodu, kdy některé z nich byly zcela přejaty z OZ a dostalo se jim jen mírného přeformulování. Jiné náhrady jsou zde pojaty zcela nově. K tomuto rozlišení na obecnou a zvláštní část dochází také v úpravách odpovědnosti zaměstnance a zaměstnavatele.

Nakonec bych chtěla upozornit na společný rys, kterým je splnění zákonem stanovených předpokladů, aby se jednalo o odpovědnost za škodu. Ustanovení jsou pro obecné a zvláštní typy odpovědností odlišné, zvláštní odpovědnosti za újmu jak podle práva občanského tak podle obchodního mají své vlastní speciální ustanovení.

---

¹⁹¹ JAKUBKA, Jaroslav. Občanský zákoník v pracovněprávních vztazích. *Práce a mzda*, 2007, roč. 55, č. 10, s. 6

6.3 Rozdílné rysy

Odpovědnost za škodu se liší ve svém předmětu, kdy předmětem pracovněprávní odpovědnosti za škodu je vztah dvou subjektů, zaměstnance a zaměstnavatele nebo dvou zaměstnanců, tedy jde o vztah pracovněprávní konkrétně při plnění pracovněprávních úkolů. Tato specifická se v občanském právu neobjevuje, přesto ve zvláštních úpravách odpovědností za škodu nalezneme určité subjekty, kterých se konkrétní odpovědnost týká.

Pro pracovní právo je typická ochrana slabší strany, tedy zaměstnance. Zaměstnavatel například nemusí nahrazovat jen škodu způsobenou jeho vlastním zaviněním, ale i například způsobenou třetí osobou.

V ZP se nevyskytuje solidární odpovědnost, ale odpovědnost dělená, kdy každá osoba odpovídá podle míry svého zavinění. V občanském právu odpovídají škůdci povětšinou solidárně nebo také děleně. Je nutné velmi striktně rozlišovat mezi odpovědností pracovněprávní, která je rozeznatelná díky subjektům vztahu a zároveň je odpovědností speciální, a odpovědností občanskoprávní. Pokud jeden subjekt bude odpovídat podle ZP a druhý podle občanského práva, neodpovídají solidárně, ale podle výše svého zavinění¹⁹².

Podle pracovního práva se hradí náhrada škody za škodu skutečnou. Ušlý zisk se hradí jen, jde-li o úmyslné způsobení škody. Je daná zákonná limitace pro škodu způsobenou zaměstnancem, ale není zde limitace pro škodu způsobenou zaměstnavatelem. V oblasti občanského práva se nahrazuje skutečná škoda i ušlý zisk. Podle NOZ se rozšiřují možnosti náhrady škody nemajetkové újmy.

Logicky lze očekávat, že se budou lišit nároky na náhradu škody. Jako příklad bych ráda uvedla odškodnění pozůstalých v případě úmrtí poškozeného. OZ a ZP obsahují shodně částky pro pozůstalé jako odškodnění jejich újmy. Stejná je ale pouze částka pro pozůstalého manžela. Obě úpravy jsou téměř totožné, a proto jsou judikáty použitelné pro obě úpravy. NOZ se odvrátil od této paušalizované náhrady škody a tato škoda bude nyní nahrazena přiměřeně podle konkrétního případu nebo podle zásady spravedlnosti.

S nástupem nového zákoníku taktéž došlo ke zrušení využívání takzvané bodové vyhlášky Ministerstva zdravotnictví v případě odškodnění újmy na zdraví. Pro pracovní právo je ale tato vyhláška i nadále platná. Tuto rozdílnost a zároveň střet popíši dále v kapitole o střetu úprav a úvaze de lege ferenda.

---

¹⁹² Rozhodnutí NS ČSR ze dne 25. 6. 1979, sp. zn. 1 Cz 85/82.

6.4 Střet právních úprav

6.4.1 Střet právních úprav občanského a pracovního práva

Ke střetu právních úprav pracovního práva a občanského práva dochází v praxi velmi často. Důležité ale je, že odpovědnost za újmu na zdraví je podle pracovního práva *lex specialis* k právu občanskému a proto mají úpravy v zákoníku práce přednost. V roce 2007 zákonodárce stanovil princip delegace, který řekl, že OZ na pracovněprávní vztahy použijeme jedině tehdy, pokud tak ZP stanoví. Tento §4 ZP byl následně pro odmítnutí právnickou veřejností zrušen¹⁹³. Ústavní soud ČR prohlásil, že občanské právo se uplatní subsidiárně pro ostatní soukromoprávní odvětví. Další změnu přinesla novela ZP 1. 1. 2012, odkdy je v §4 výslovně uveden princip subsidiarity.

Jako příklad střetu zájmů můžeme zmínit regresivní nárok, který má zaměstnavatel v případě odškodnění újmy zaměstnavatelem zaměstnanci, pokud újma nastane při plnění pracovních úkolů nebo v souvislosti s ním. Poškozený zaměstnanec si může vybrat, jestli bude žádat náhradu škody podle OZ na svém škůdci, nebo jestli ji bude žádat na svém zaměstnavateli a ten ji bude následně vymáhat po třetí osobě, která škodu způsobila. Výhodnější bude požadovat škodu po zaměstnavateli, který se ze své odpovědnosti nemůže vyvinut.

6.4.2 Střet právních úprav odškodnění újmy na zdraví

Právní úprava OZ v otázce náhrady škody na zdraví a škody na zdraví s následkem smrti a otázka náhrady při ublížení na zdraví a při usmrcení podle NOZ je srovnávána již v samotné kapitole týkající se náhrady škody na zdraví. Všechny typy náhrady škody podle staré a nové úpravy se jmenují stejně, a pokud se u nich vyskytují změny, jsou zaznamenány již v kapitole o náhradě škody podle NOZ. Výjimkou je novinka §2960 NOZ, kde je řečeno, na rozdíl od účelně vynaložených nákladů spojených s léčením podle §449 OZ, že NOZ nahrazuje účelně vynaložené náklady spojené s péčí o zdraví poškozeného, péčí o jeho osobu nebo domácnost pro toho, kdo náklady vynaložil.

Největší rozdíl náhrady škody na zdraví mezi starou a novou úpravou občanského práva jsou rozdíly mezi úpravami bolestného a ztížení společenského uplatnění. Do tohoto problému se velmi zajímavě prolíná problematika práva pracovního. Do 1. 1. 2014 totiž soudci ve věcech náhrady škody na zdraví rozhodovali podle již mnohokrát zmiňované takzvané bodové vyhlášky č. 440/2001 Sb. S nástupem NOZ není tento podzákoný předpis

---

¹⁹³ Nález ÚS ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06.

účinný pro rozhodování v občanském právu. Ale je stále účinný pro rozhodování v právu pracovním. Právo občanské získalo v dubnu 2014 pomůcku v podobě Metodiky k náhradě újmy na zdraví, která se stává nezávazným rádčem pro soudce a je flexibilní náhražkou bodové vyhlášky.

V ZP nalezneme kapitolu o náhradě škody na zdraví pod názvem rozsah náhrady škody při pracovních úrazech nebo nemocech z povolání. Na první pohled by se typy náhrad mohly zdát podobné občanskoprávní úpravě. Rozdíl je ale ten, že úprava ZP je speciální k OZ, a pokud dojde k újmě na zdraví nebo k nemoci z povolání, bude konkrétní případ posuzován podle ZP. Přesto je úprava jednotlivých typů velmi podobná.

Typickým rozdílem mezi OZ, NOZ a ZP je náhrada pozůstalým při usmrcení. OZ uváděl přesné částky náhrady, NOZ toto ustanovení zrušil. ZP stále obsahuje jednorázové odškodnění pozůstalým, ovšem v užším okruhu než je poskytovalo OZ. Dále občanské právo hovoří o náhradě nákladů spojených s péčí o nemocného, ale ZP o nákladech spojených s léčbou nemocného.

Za největší střet současné úpravy náhrady škody na zdraví tedy považuji vedle sebe existující vyhlášku č. 440/2001 Sb. a Metodiku k náhradě újmy na zdraví. K posouzení bolestného a ztížení společenského uplatnění podle vyhlášky je potřeba lékařského posudku s postupem a odůvodněním, jak lékař došel ke svému hodnocení. Jeden bod je 120 Kč a vyhláška obsahuje obodované úrazy. Podle toho všeho se soud řídí a v případech ztížení uplatnění nebo například infekce a zvýšení bolesti může dojít k nárůstu náhrady, pokud tak posoudí lékař.

Na druhou stranu Metodika je nezávazná, slouží pouze k ustálení a navedení soudů při rozhodování. Soud sleduje konkrétní případ poškození zdraví a může přihlídnout k principům uvedeným v Metodice. Podstata věci je ale stejná. V brožuře jsou stejně jako ve vyhlášce vyjmenovány desítky úrazů a nemocí, ke kterým je přiřazeno bodové ohodnocení. Výše základního bodu se ale zásadně změnila. Pro úraz, který se stal v roce 2014 je to 251, 28 Kč za bod (vypočítáno jako procento z průměrné mzdy za minulý rok)¹⁹⁴. Což je dvojnásobek částky za bod, než je ve vyhlášce.

Podle mého názoru je Metodika krokem vpřed, co se týká sblížení obou právních úprav. Nesmí ale sloužit ke snížení individuálnosti posuzovaného případu. Navíc díky Metodice

---

¹⁹⁴ *Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), A. Preambule.* [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf)>.

dojde k zabránění zvýšení počtu souzených případů náhrady škody na zdraví v občanském právu, neboť díky tabulkám je více případů řešeno mimosoudně.

7. Úvahy de lege ferenda

7.1 De lege ferenda občanského práva

Bodová vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., která obsahuje výši náhrady pro konkrétní újmy na zdraví, jež jsem rozebírala v předchozích kapitolách, přestala být od 1. 1. 2014 účinná pro oblast občanského práva. Místo ní je k dispozici od 14. 4. 2014 na webových stránkách NS ČR Metodika k náhradě újmy na zdraví¹⁹⁵. Pro oblast pracovního práva ale stále zůstává vyhláška Ministerstva zdravotnictví v platnosti. Je v pořádku, že se dvě úpravy soukromého práva, které se navzájem v mnoha ohledech překrývají, zcela liší v možnosti náhrady škody? V případě odškodnění újmy v pracovním právu bude soud dále postupovat podle bodové vyhlášky, která může být považována za neetickou, a v oblasti občanského práva soudci odškodňují újmu na zdraví bez horní hranice náhrady, kterou posuzují podle konkrétního případu a principů spravedlnosti, popřípadě se řídí nezávaznou Metodikou.

Lze se domnívat, že takovému stavu legislativy hrozí nepřehledná situace, která je spojena s nepředvídatelností rozhodovací praxe, takže zákonnému principu legitimního očekávání a právní jistoty nebudou moci soudy po mnoho let dostát. Jestliže si každý soudce vytvoří vnitřní hodnotová pravidla, hrozí nepřehledná situace, kterou se kolegium NS snažilo předejít již výše zmíněnou Metodikou, která není právním předpisem a slouží pouze k nastavení přiměřených poměrů v praxi¹⁹⁶. Pokud by v občanském právu byly tyto případy souzeny pouze podle principu spravedlnosti, hrozí, že dojde k navýšení soudních jednání a méně sporů bude řešeno mimosoudně. Jak se v praxi toto nastavení uchytlí, budeme do budoucna zjišťovat podle stavu judikatury.

Nakonec bych se klonila k větší soudržnosti mezi úpravou podle ZP a NOZ, neboť i přes to, že NOZ klade důraz na ochranu slabší strany v případě újmy na zdraví, je ochrana zdraví v pracovním právu u odškodnění pracovního úrazu nebo nemoci z povolání, konkrétně bolesti a ztížení společenského uplatnění, značně znevýhodněna, a úprava by do budoucna měla být opět jednotná.

---

¹⁹⁵ Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku). [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 10.6.2014] Dostupné na <http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika>.

¹⁹⁶ Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), A. Preambule. [online]. www.nsoud.cz, 12.3.2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na <[http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf)>.

7.2 De lege ferenda pracovního práva

Zákoník práce je měněn novelami. Jedna z největších novel proběhla 1. 1. 2012, odpovědnosti za škodu se ale skoro nedotkla. Změnou je například zákaz kauce k rukám zaměstnavatele v případě náhrady škody zaměstnancem¹⁹⁷. Stav pracovního práva ale není mezi odborníky hodnocen jenom pozitivně. Zákoníku práce je vytýkána přílišná ochrana zaměstnance.

Ochrana slabší strany je jednou ze základních zásad soukromého práva. Přesto by neměl zákoník práce v rámci konkurenčního boje a vývoje tržní ekonomiky být přespříliš ochránářský k zaměstnancům¹⁹⁸. ZP je příliš jednostranný, co se týká povinností, a to směrem k zaměstnavateli. Toto ochránářství zaměstnanců by se mělo více zredukovat a měl by se ponechat větší prostor pro smluvní ujednání pracovních podmínek a zaměstnavatel by měl mít větší možnost při řízení práce svých zaměstnavatelů¹⁹⁹. Základním cílem je rovnováha mezi těmito dvěma skupinami, aby jejich práva a povinnosti byly vesměs vyvážené.

U otázky odpovědnosti za náhradu škody při pracovních úrazech nebo nemoci z povolání, je nejpálčivější otázkou účinnost zákona č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění. Účinnost je přesunuta na 1. 1. 2015. Poté bude zrušeno dosavadní zákonné pojištění zaměstnavatelů pro případ úrazu nebo nemoci z povolání zaměstnance. Mělo by se začít dbát o větší bezpečnost práce. Mělo by začít existovat nové sociální pojištění se systémem sociálních dávek, neboť odpovědnost přejde ze zaměstnavatele na stát. Výhodou je, že náhrada se již nebude vázat na invalidní důchod a náhrada nebude o jeho částku snížena. Okamžik vzniku pojištění by měl být vázán na den nástupu zaměstnance do práce.

Účinnost tohoto zákona byla posunuta již několikrát od roku 2006. Účinnost od roku 2015 je taktéž nejistá, i přes to, že se zákoník práce bude muset podrobit novelizaci v souladu s novým občanským zákoníkem. Nebylo by do té doby přínosné v rámci hospodářské soutěže otevřít trh i pro další pojišťovny než jsou jen dvě již výše zmíněné, tedy Kooperativa pojišťovna, a. s. a Česká pojišťovna, a. s.?

A nakonec si myslím, že velkou změnou do budoucna bude zrušení bodové vyhlášky Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb. O jejím zrušení a sblížení právních úprav tak, aby se znovu posuzovalo stejně právo občanské a právo pracovní jsem hovořila již v předchozí kapitole o úvaze de lege ferenda v občanském právu. Klaním se k posuzování případu

---

¹⁹⁷ ČERMÁKOVÁ, VLČKOVÁ, Adéla. *Novela zákoníku práce v otázkách a odpovědích*. Právní rádce, 2011, č.12, 16 s.

¹⁹⁸ BEZOUŠKA, Petr. *Vyhledky do budoucnosti pracovního práva*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009, 19 s.

¹⁹⁹ HŮRKA, Petr. *Základní zásady pracovního práva*. *Právník*, 2010, roč. CIL, č.4, 381 s.

individuálně spolu s možností nahlédnout do metodiky, která obsahuje směr, jehož užitím by docházelo k rovnoměrnému posuzování mezi stejnými případy, k určení jejichž míry dojde soudce pečlivým posuzováním každého jednotlivého případu.

Závěr

Odpovědnost za škodu je jedním ze základních institutů soukromého práva. Já jsem si vybrala jako téma mé práce jeden ze zajímavých typů odpovědnosti za škodu, a to odpovědnost za škodu na zdraví. Tento institut srovnávám ve světle občanského a pracovního práva, kde v občanském právu porovnávám starou a novou právní úpravu.

V úvodu mé diplomové práce se zaměřuji na prevenci odpovědnosti za škodu, jelikož jde o primární zásadu úpravy, která v případě porušení právního principu vede k náhradě škody. Kromě popisu typů odpovědnosti se věnuji právě náhradě škody, u které představuji rozsáhlou judikaturu. Odpovědnost v občanském právu je odpovědností obecnou. Odpovědnost v zákoníku práce je odpovědností speciální, jejíž úprava má přednost před úpravou občanského práva.

Problematika odpovědnosti za škodu je velmi rozsáhlá. Pro pochopení a smysl zařazení do systému jsem se v každé kapitole krátce zmínila o obecné úpravě a zvláštních typech odpovědnosti za škodu a případné náhradě škody. Následně jsem rozepsala úpravu odpovědnosti újmy na zdraví v pracovním a občanském právu.

1. 1. 2014 nabyl účinnosti nový občanský zákoník, který přinesl změny do celé oblasti soukromého práva. Ustanovení o odpovědnosti na zdraví dostalo velkých změn, které ve své práci popisuji. Myslím si, že úprava tohoto institutu je v současné době dostatečná, i přes to, že v rámci principu rovnosti stran a smluvní volnosti se bude muset úprava zákoníku práce více přiblížit novému občanskému zákoníku.

Mezi výhody úpravy odškodnění újmy na zdraví podle staré úpravy patřila rychlost, jednoduchost a jednoznačnost. Nevýhodou byl omezený kruh poškozených s nárokem na náhradu, paušálnost náhrady, otázka hrazení nemajetkových škod a někdy i nelogičnost výše paušální náhrady. Oproti tomu mezi výhody nového občanského zákoníku bych zařadila reakci na dynamiku práva, odstranění duplicity - ochrana osobnosti vs. náhrada škody a individuální přístup k řešení problému. Naopak nevýhodou může být neurčitost pojmů. Dochází ke zvýšení důkazní povinnosti poškozených a možnosti důkazní nouze. Soud si dále musí dát pozor, aby neomezené částky odškodnění neměly likvidační dopad na škůdce.

Bodová vyhláška je stále účinná pro oblast pracovního práva. Nejistota v odkládání účinnosti zákona o úrazovém pojištění nevede k jistotě odškodňování újmy na zdraví v pracovním právu. Právo občanské ale dosáhlo veliké změny. Bodová vyhláška zde není od 1. 1. 2014 účinná. Od dubna 2014 je k nalezení na stránkách Nejvyššího soudu ČR Metodika

k náhradě nemajetkové újmy na zdraví, díky které mají soudy dosáhnout soudržnosti a zamezit obavám z právní nejistoty.

Zásadní zůstává otázka rozlišení, kdy budeme posuzovat náhradu škody na zdraví podle nového občanského a kdy podle pracovního zákoníku. Aby nastala odpovědnost podle pracovního práva, je nutné, aby ke škodě došlo při plnění pracovních úkolů nebo v souvislosti s ním. Může se vyskytnout i odpovědnost souběžná.

Na závěr je nutné říci, že problematika odpovědnosti za škodu dostála za poslední rok velkých změn, které jsou pro soukromé právo, ochranu slabší strany a spravedlivé vyrovnání velmi přínosné. Jak se české soudnictví vyrovná s nedostatkem judikatury a vágními pojmy se dozvíme velmi brzy. Jelikož ale judikatura v oblasti odškodnění újmy na zdraví byla velmi kvalitní, věřím, že spolu s větším individuálním přístupem soudci zachovají kontinuitu a nedojde k ohrožení právní jistoty poškozených.

Dovolte mi shrnout tuto práci jako velmi přínosnou v rámci pochopení nového pojetí odpovědnosti újmy za škodu na zdraví v občanském a pracovním právu.

Bibliografie

Monografie a komentáře

1. BĚLINA, Miloslav a kol. *Zákoník práce. Komentář*. 1. vydání Praha: C. H. Beck, 2012. 1634 s.
2. BĚLINA, Miroslav a kol. *Pracovní právo*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012. 599 s.
3. BĚLOHLÁVEK, A., ČERNÝ, F., a kol. *Nový občanský zákoník. Srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2012. 830 s.
4. BEZOUŠKA, Petr. *Vyhlídky do budoucnosti pracovního práva*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 316 s.
5. BREJCHA, Aleš. *Odpovědnost v soukromém a veřejném právu*. Praha: ASPI Publishing, s.r.o, 2000. 417 s.
6. CÍSAŘOVÁ, Dagmar. *Trestní právo a zdravotnictví*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství Orac, 2004. 183 s.
7. DANDOVÁ, Eva. *Náhrada škody při pracovních úrazech a nemocech z povolání ve světle judikatury*. Praha: Codex Bohemia, 1997. 226 s.
8. DOLEŽÍLEK, Jiří. *Přehled judikatury ve věcech pracovněprávních. Náhrada škody*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. 400 s.
9. ELIÁŠ, Karel a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. Ostrava: Sagit, a. s., 2012. 1120 s.
10. ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník. Velký akademický komentář*. 1. svazek. Praha: Linde Praha, 2008. 1391 s.
11. FIALA, Josef a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 1. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2009. 866 s.
12. HOCHMAN, Josef. *Judikatura v pracovním právu* Praha: LINDE, 1999. 151 s.
13. HOCHMAN, Josef. *Náhrada škody podle zákoníku práce: komentář: judikatura*. Praha: Linde, 2005. 84 s.
14. HŮRKA, Petr a kol. *Aktuální pracovněprávní judikatura s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2012. 247 s.
15. HŮRKA, Petr a kol. *Pracovní právo*. Plzeň: Nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 559 s.
16. HŮRKA, Petr, BEZOUŠKA, Petr a kol. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku s podrobným komentářem*. Olomouc: ANAG, 2008. 944 s.

17. HŮRKA, Petr a kol. *Zákoník práce a související ustanovení občanského zákoníku: s podrobným komentářem k 1. 4. 2012*. 2. vydání. Olomouc: ANAG, 2012. 1007 s.
18. HŮRKA, Petr a kol. *Pracovní právo v bodech s příklady*. Praha: ASPI, 2008. 124 s.
19. JAKUBKA, Jaroslav. *Zákoník práce 2010 v praxi, kompletní průvodce s řešením problémů*. Praha: GRADA Publishing, 2009. 240 s.
20. JOUZA, Ladislav. *Zákoník práce s komentářem včetně aplikace občanského zákoníku*. 3. vydání. Praha: Bova Polygon, 2008. 1088 s.
21. KNAPP, Viktor. *Některé úvahy o odpovědnosti v občanském právu. Stát a právo I*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1956. 66 s.
22. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. Praha: C.H.Beck, 1995. 200 s.
23. KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné 2*. 4. vydání. Praha: ASPI, 2005. 612 s.
24. KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. 320 s.
25. KOBLIHA, Ivan a kol. *Náhrada škody podle občanského a obchodního zákoníku, zákoníku práce, v oblasti průmyslového vlastnictví a podle autorského zákona. Praktická příručka*. Praha: Leges, 2012. 392 s.
26. KOTTNAUER, Antonín., a kol. *Zákoník práce – komentář s judikaturou. Podle stavu k 1. lednu 2012, včetně novely účinné k 1. dubnu 2012*. Praha: Leges, 2012. 314 s.
27. LUBY, Štefan. *Prevenencia a zodpovednosť v občianskom prave I*. Bratislava: Vydavateľstvo Slovenskej akademie vied, 1958. 507 s.
28. MIKYSKA, Martin. *Odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání*. 3. vydání. Olomouc: ANAG, 2005. 359 s.
29. POKORNÝ, Milan. HOCHMAN, Josef. *Odpovědnost za škodu v právu občanském a pracovním*. 3. vydání. Praha: Linde Praha, 2008. 321 s.
30. STOLÍNOVÁ, Jitka. MACH, Jan. *Právní odpovědnost v medicíně*. Praha: Galén, 1998. 313 s.
31. SVEJKOVSKÝ, Jaroslav a kol. *Nový občanský zákoník: srovnání nové a současné úpravy občanského práva*. Praha: C. H. Beck, 2012. 792 s.
32. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník 1. §1-459. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1199 s.
33. ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za škodu podle Občanského zákoníku*. Praha: Akademie, 1966. 92 s.

34. TETŘEVOVÁ, M., ZAHUMENSKÝ, D. *Jak se bránit v pozici zaměstnance. Pracovní právo v otázkách a odpovědích*. Brno: Liga lidských práv, 2011. 115 s.
35. VYSOKAJOVÁ, Margerita. KAHLE, Bohuslav a kol., *ZP s komentářem*. Praha: ASPI, a.s., 2007. 503 s.

Články v odborných časopisech

- ČERMÁKOVÁ, VLČKOVÁ, Adéla. Novela zákoníku práce v otázkách a odpovědích. *Právní rádce*, 2011, č. 12.
- HŮRKA, Petr. Základní zásady pracovního práva. *Právník*, 2010, roč. CIL, č. 4.
- JAKUBKA, Jaroslav. Občanský zákoník v pracovněprávních vztazích. *Práce a mzda*, 2007, roč. 55, č. 10.
- JIRSA, J. Řízení o náhradu škody na zdraví před nalézacím soudem. *Zdravotnické právo*, 2005, č. 8.
- JOUZA, Ladislav. Kdo hradí škodu na vnesených a odložených věcech podle zákoníku práce? *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10.
- JOUZA, Ladislav. Netypické pracovní úrazy a jejich odškodňování. *Bulletin advokacie*, 2008, č. 10.
- JOUZA, Ladislav. Škoda způsobená zaměstnancem. *Právní rádce: Měsíčník hospodářských novin*, 2002. č. 5.
- JOUZA, Ladislav. Zproštění odpovědnosti zaměstnavatele za pracovní úraz a nemoc z povolání. *Bulletin advokacie*, 2006, č. 3.
- MITLÖHNER, Miroslav. K problematice rizika a odpovědnost ve zdravotnictví. *Právní praxe*, 1996, č. 10.
- PICHRT, Jan. Zanikají smrtí zaměstnance pohledávky na náhradu za bolest a za ztížení společenského uplatnění? *Bulletin advokacie*, 2009, č. 7-8.
- ŠÍMA, Alexandr. Postup lékaře non lege artis jako důvod okamžitého zrušení pracovního poměru. *Právní praxe*, 1996, č. 1.

Elektronické články

- DUŠEK, Libor. *Hodnota života a náhrada nemajetkové újmy podle NOZ I*. [online]. Jiné právo, 21. 1. 2014 [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <http://jinepravo.blogspot.nl/2014/01/nahrada-nemajetkove-ujmy-dle-noz-i.html>.

- *Důvodová zpráva*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/fileadmin/Duvodova-zprava-NOZ-konsolidovana-verze.pdf> >.
- HOLUBCOVÁ, Jana. *Jak postupovat při uznávání nemocí z povolání* [online]. BOZPinfo.cz, 23. října 2012 [cit. 31. října 2013]. Dostupné na http://www.bozpinfo.cz/win/knihovnabozp/citarna/clanky/ochrana_zdravi/uznavani_nemoci121023.html >.
- Infocentrum. *Konec tabulkových cen života a zdraví*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/infocentrum/media/konec-tabulkovych-cen-zivota-a-zdravi/> >.
- *Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), A. Preambule*. [online]. www.nsoud.cz, 12. 3. 2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na [http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf) >.
- *Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku)*. [online]. www.nsoud.cz, 12. 3. 2014 [cit. 12.6.2014] Dostupné na http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Methodika >.
- *Metodika NS k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle §2958 občanského zákoníku), B. Přehled bolesti*. [online]. www.nsoud.cz, 12. 3. 2014 [cit. 13.6.2014] Dostupné na [http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/\\$FILE/A%20-%20Preambule.pdf](http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/1bb567a46d26daa4c1257cba003b23cd/$FILE/A%20-%20Preambule.pdf) >.
- MRKVIČKA, Petr. *Pracovní úrazovost v ČR v roce 2012* [online]. BOZPinfo.cz, 8. srpna 2013 [cit. 25. září 2013]. Dostupné na http://www.bozpinfo.cz/win/knihovna-bozp/citarna/clanky/statistika_pu/pracovni_urazovost130808.html<http://www.uzis.cz/category/tematicke-rady/zdravotnicka-statistika/nemoci-povolani> >.
- *Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení. Koncepční změny*. [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz [cit. 10.6.2014]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/koncepcni-zmeny/> >.

- *Náhrada újmy a bezdůvodné obohacení. Náhrada za ublížení na zdraví a usmrcení.* [online]. Obcanskyzakonik.justice.cz, [cit. 10. 6. 2014]. Dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/nahrada-ujmy/konkretni-zmeny/nahrada-za-ublizeni-na-zdravi-a-usmrceni/>.

Elektronické zdroje

- nalus.usoud.cz
- www.nsoud.cz
- obcanskyzakonik.justice.cz
- www.beck-online.cz

Právní předpisy

- nařízení vlády č. 290/1995 Sb., kterým se stanoví seznam nemocí z povolání, v.z.p.p.
- vyhláška č. 440/2001 Sb., o odškodňování bolesti a ztížení společenského uplatnění v.z.p.p.
- vyhláška č. 342/1997 Sb., kterou se stanoví postup při uznávání nemocí z povolání a vydává seznam zdravotnických zařízení, která tyto nemoci uznávají, v.z.p.p.
- vyhláška č. 104/2012 Sb., o posuzování nemocí z povolání, v.z.p.p.
- vyhláška č. 125/1993 Sb., která stanovuje sazby zákonného pojištění, v.z.p.p.
- zákon č. 89/2012 Sb., nový občanský zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce, v.z.p.p.
- zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 309/2006 Sb., zákon o zajištění dalších podmínek bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, v.z.p.p.
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců, v.z.p.p.
- zákon č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění k 30. 12. 2006
- zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, v.z.p.p.
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v.z.p.p.
- zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, v.z.p.p.
- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotnických službách, v.z.p.p.
- zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění, v.z.p.p.

- zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v.z.p.p.
- zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách, v.z.p.p.

Judikatura

1. 116/2008 Sb., náleží ÚS ve věci návrhu na zrušení některých ustanovení zákona č.262/2006 Sb., zákoník práce
2. Nález ÚS ČR ze dne 4. 5. 2005, sp. zn. Pl. ÚS. 16/04.
3. Nález ÚS ze dne 12. 3. 2008, sp. zn. Pl. ÚS 83/06.
4. Rozhodnutí NS ČR ze dne 13. 8. 2002, sp. zn. 21 Cdo 1111/2001.
5. Rozhodnutí NS ČR ze dne 21. 2. 2001, sp. zn. 21 Cdo 300/2001.
6. Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. 11. 2003, sp. zn. 25 Cdo 168/2003.
7. Rozhodnutí NS ČR ze dne 25. 5. 2006, sp. zn. 30 Cdo 1218/2006.
8. Rozhodnutí NS ČR ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 25 Cdo 3206/2007.
9. Rozhodnutí NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 2542/2003.
10. Rozhodnutí NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 847/2004.
11. Rozhodnutí NS ČSR ze dne 17. 12. 1968, sp. zn. 3 Cz 58/68.
12. Rozhodnutí NS ČSR ze dne 18. 11. 1970, sp. zn. Cpj 87/1970.
13. Rozhodnutí NS ČSR ze dne 25. 6. 1979, sp. zn. 1 Cz 85/82.
14. Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 15. 12. 1955, sp. zn. 23 Co 707/55.
15. Rozsudek NS ČR ze dne 10. 11. 2003, sp. zn. 21 Cdo 920/2003.
16. Rozsudek NS ČR ze dne 11. 10. 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004.
17. Rozsudek NS ČR ze dne 13. 9. 2005, sp. zn. 21 Cdo 688/2005.
18. Rozsudek NS ČR ze dne 14. 1. 2003, sp. zn. 21 Cdo 454/2002.
19. Rozsudek NS ČR ze dne 19. 10. 2010, sp. zn. 25 Cdo 2456/2008.
20. Rozsudek NS ČR ze dne 2. 7. 2003, sp. zn. Cdo 424/2003.
21. Rozsudek NS ČR ze dne 20. 11. 2001, sp. zn. 21 Cdo 2507/2000.
22. Rozsudek NS ČR ze dne 20. 2. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1161/2000.
23. Rozsudek NS ČR ze dne 21. 6. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1490/2000.
24. Rozsudek NS ČR ze dne 23. 5. 2001, sp. zn. 21 Cdo 1239/2000.
25. Rozsudek NS ČR ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1409/2001.
26. Rozsudek NS ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 618/2001.
27. Rozsudek NS ČR ze dne 27. 6. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1629/2000.
28. Rozsudek NS ČR ze dne 28. 6. 2000, sp. zn. 23 Cdo 2060/98.

29. Rozsudek NS ČR ze dne 30. 3. 2005, sp. zn. 25 Cdo 708/2004.
30. Rozsudek NS ČR ze dne 31. 3. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1272/2001.
31. Rozsudek NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 847/2004.
32. Rozsudek NS ČR ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1059/2003.
33. Rozsudek NS ČR ze dne 7. 4. 2011, sp. zn. 21 Cdo 936/2010.
34. Rozsudek NS ČR ze dne 9. 10. 2003, sp. zn. 21 Cdo 890/2003.
35. Rozsudek NS ČSR Rt III/67.
36. Rozsudek NS ČSR sp. zn. 6 Cz 18/83.
37. Rozsudek NS ČSR ze dne 18. 10. 1974, sp. zn. Cz 32/74.
38. Rozsudek NS ČSR ze dne 19. 9. 1975, sp. zn. 2 Cz 75/75.
39. Rozsudek NS ČSR ze dne 27. 9. 1977, sp. zn. 1 Cz 101/77.
40. Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 2. 1980, sp. zn. 6 Cz 3/80.
41. Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 4. 1969, sp. zn. 3 Cz 96/65.
42. Rozsudek NS ČSR ze dne 29. 6. 1990, sp. zn. 1 Cz 29/90.
43. Rozsudek NS ČSR ze dne 30. 11. 1978, sp. zn. 5 Cz 54/78.
44. Rozsudek NS ČSR ze dne 30. 5. 1969, sp. zn. 7 Cz 22/69.
45. Rozsudek NS ČSR ze dne 31. 8. 1988, sp. zn. 1 Cz 47/88.
46. Rozsudek Vrchního soudu v Praze, sp. zn. To 66/93.
47. Stanovisko NS ČR ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. Cpjn 203/2010.
48. Stanovisko NS ČR ze dne 12. 1. 2011, sp. zn. Cpjn 203/2010.
49. Stanovisko NS ČSR ze dne 19. 6. 1980, sp. zn. Cpj 11/80.
50. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 7. 1968, sp. zn. 5 Co 415/68.
51. Usnesení NS ČR ze dne 16. 5. 2002, sp. zn. 25 Cdo 1427/2001.
52. Usnesení NS ČR ze dne 21. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3899/2007.
53. Usnesení NS ČR ze dne 25. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 1294/2001.
54. Usnesení NS ČR ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 154/2007.
55. Usnesení NS ČR ze dne 31. 8. 2006, sp. zn. 25 Cdo 991/2006.
56. Usnesení ÚS ČR, sp. zn. III. ÚS 350/03.
57. Výběr NS ČSR, sp. zn. 5 Cz 25/85.
58. Zhodnocení NS ČR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.
59. Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.
60. Zhodnocení NS ČSR ze dne 27. 1. 1975, sp. zn. Cpj 37/74.
61. Zpráva NS ČSR ze dne 19. 6. 1980, sp. zn. Cpj 11/80.
62. Rozsudek NS ČR ze dne 29. 7. 2008, sp. zn. 25 Cdo 1417/2006.

63. Rozsudek NS ČR ze dne 7. 7. 2011, sp. zn. 21 Cdo 752/2010.
64. Rozsudek NS ČR ze dne 31. 8. 2004, sp. zn. 25 Cdo 847/2004.
65. Rozsudek NS ČR ze dne 18. 7. 2012, sp. zn. 25 Cdo 3832/2010.
66. Rozsudek NS ČSR ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88.
67. Rozsudek NS ČR ze dne 26. 8. 2008, sp. zn. 21 Cdo 3107/2007.
68. Rozsudek NS ČR ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2913/2010.
69. Rozsudek NS ČR ze dne 20. 9. 2011, sp. zn. 21 Cdo 2913/2010.
70. Rozsudek NS ČR ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2480/2012.
71. Rozsudek NS ČR ze dne 7. 10. 2013, sp. zn. 21 Cdo 2037/2012.
72. Rozsudek NS ČR ze dne 30. 10. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2237/2012.
73. Rozsudek NS ČR ze dne 28. 3. 2013, sp. zn. 25 Cdo 4296/2010.

Shrnutí

Tématem mé diplomové práce je srovnání pracovněprávní a občanskoprávní úpravy odškodnění újmy na zdraví. Náhrada škody podle mého názoru spadá mezi nejpodstatnější, nejvyužívanější a díky velkým změnám v soukromém právu mezi nejvíce měněné a sledované instituty posledního roku. Právní úprava podle občanského práva je úpravou obecnou, která je subsidiární k úpravě speciální, tedy úpravě podle pracovního zákoníku.

Moje diplomová práce je rozčleněna do sedmi kapitol. První kapitola hovoří o druzích odpovědnosti v občanském a pracovním právu, o rozdělení na odpovědnost obecnou a zvláštní, subjektivní a objektivní. Odpovědnost v občanském právu jsem rozdělila na odpovědnost podle staré úpravy občanského zákoníku a odpovědnost podle nové právní úpravy nového občanského zákoníku.

Druhá kapitola hovoří o principu prevence, který je ustanoven ve všech třech srovnávaných úpravách, a to v občanském zákoníku, novém občanském zákoníku a zákoníku práce.

Třetí kapitola obsahuje odpovědnost za škodu podle občanského práva. Odpovědnost rozdělují podle občanského zákoníku, tak i podle nového občanského zákoníku na odpovědnost obecnou a zvláštní. Na konci obou podkapitol se věnuji i odpovědnosti za újmu na zdraví ve spojení s *lege artis*, a odkazuji na úpravu o náhradě škody.

Ve čtvrté kapitole popisují odpovědnost za škodu v pracovním právu, kterou rozdělují na odpovědnost subjektivní, tedy odpovědnost zaměstnance a odpovědnost objektivní, odpovědnost zaměstnavatele. Odpovědnost je rozdělena na obecnou a zvláštní a důraz kladu na odpovědnost zaměstnavatele za pracovní úrazy a nemoci z povolání.

V páté kapitole hovořím o náhradě škody. Jako vždy ji rozdělují na náhradu škody podle občanského práva uvedeného v občanském zákoníku a novém občanském zákoníku a podle zákoníku práce. Zvláštní odpovědnosti rozebírám velmi úzce a přednost dávám náhradě škody ne zdraví neboli při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání.

Šestá kapitola je věnována srovnání právních úprav a to z hlediska rysů shodných, rozdílných a nakonec se snažím upozornit na střet právních úprav. Tato kapitola je shrnutím mé práce v obecném měřítku.

A nakonec sedmá, poslední kapitola pojednává o právní úpravě *lege ferenda*.

Summary

The title of my diploma thesis is “*Compensation for health damages in comparison of regulatory of liability in Civil and Labour law*”. In my opinion damages are the most important and the most frequently used and recently followed chapter of law since last year thanks to the extensive changes in private law and effectiveness of the New Civil Code in the Czech Republic. Legislation of the Civil Code is a general regulation, therefore subsidiary regulation to the legislation of the Labour Code which is a special regulation.

My diploma thesis is divided into seven chapters. The first chapter is focused on types of liability for damage in Civil Law and in Labour Law, distinguishing the general liability and the special liability, and subjective and objective liability. Liability for damage in Civil Law is divided into two parts in my thesis because I was comparing the Civil Code and the New Civil Code sections.

The second chapter deals with the principle of prevention which is included in all of the compared regulations – the Civil Code, the New Civil Code and the Labour Code, namely in chapters about liability for damage.

The third chapter summarizes the liability for damage in Civil Law. The liability is divided in the Civil Code as well as in the New Civil Code between the general liability for damage and the special liability for damage. At the end of each subchapter health damages and *lege artis* are mentioned and the compensation for damages are referred to.

The fourth chapter describes the liability for damage in Labour Law. The liability is divided into the subjective responsibility of employees and the objective responsibility of employers. I am dividing this part of law into the general liability for damage and the special liability for damage as well. Special emphasis is placed upon accidents at work and on occupational diseases.

In the fifth chapter I am talking about compensation for damages. Again I am dividing this chapter according to the three Codes. Special liability is very short because I focus on health damages and on accidents at work.

The sixth chapter deals with the relationship of the Civil Law and the Labour Law. Similarities and differences of these regulations are analysed and compared with the emphasis of the conflicts of these legal regulations. This chapter is also a summary of previous chapters.

The last chapter includes *de lege ferenda* ideas for the future legal system.

Klíčová slova/ Key words

Princip prevence, odpovědnost za škodu, náhrada škody, škoda, újma na zdraví, občanský zákoník, zákoník práce, zaměstnanec, zaměstnavatel, pracovní úraz, nemoc z povolání.

Precautionary principle, liability for damage, damages, damage, health damage, Civil Code, Labour Code, employee, employer, accident at work, occupational disease.